

**Stichting
Pensioenfonds
Huntsman Rozenburg**

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg
Merseyweg 10, 3197 KG Botlek Rotterdam
Postbus 1020, 3180 AA Rozenburg
Telefoon: 0181 - 29 21 49
Telefax: 0181 - 29 39 18
www.pensioenfondshuntsman.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41125674

**Verslag over het boekjaar
1-1-2013 t/m 31-12-2013**

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Algemene pensioenontwikkelingen	9
Fondsspecifieke ontwikkelingen	12
Beleggingen	19
Fondsspecifieke ontwikkelingen	21
Risicoparagraaf	24
Samenvatting actuariel verslag	29
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2013	31
Reactie van het bestuur	32
Samenvatting visitatierapport 2013	33
Jaarrekening	
Balans per 31 december	36
Staat van baten en lasten	38
Kasstroomoverzicht	40
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	41
Toelichting op de balans per 31 december	44
Toelichting op de staat van baten en lasten	51
Risicoparagraaf	55
Overige gegevens	
Gebeurtenissen na balansdatum	67
Financiering	67
Resultaatbestemming	67
Actuariële verklaring	68
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	69
Bijlagen	
Overzicht belegd vermogen	71
Begrippenlijst	72

Bestuur en organisatie

Bestuur per 31 december 2013

*Benoemd door de directie van
 Huntsman Holland BV*

N. Mol	voorzitter
P.C. Oostveen	secretaris
M.R. Janssen	algemeen bestuurslid

*Benoemd door de Ondernemingsraad
 van Huntsman Holland BV*

mw A.C.J. Impens	algemeen bestuurslid
E. Maliepaard	algemeen bestuurslid

Gekozen door gepensioneerden

G.C. Plaisier	algemeen bestuurslid
---------------	----------------------

Beleggingscommissie

B. de Jong	voorzitter
P.C. Oostveen	secretaris
E. Maliepaard	
R. Clement	(tot 01-01-2014)
M.J. Burbach	

Pensioenbureau

P.C. Oostveen	Manager Pensioenfonds
R. Brand	Front-office

Verantwoordingsorgaan

E. Barents	voorzitter
W.J. Veenendaal	secretaris
L.A.C. Thring	

Organisatie

Administratie	AZL N.V., Heerlen
Actuaris	Towers Watson, Rotterdam
Vermogensbeheer	AZL Vermogensbeheer B.V., Heerlen
Accountants	EY Accountants LLP, Den Haag
Bankiers	Kas Bank NV, Amsterdam ING Bank, Amsterdam

Meerjarenoverzicht

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Aantallen										
Verzekeerden	369	387	412	422	433	473	476	478	490	508
Deelnemers	605	631	667	728	810	835	1.141	1.276	1.349	1.400
Gewezen deelnemers	1.411	1.399	1.376	1.312	1.241	1.212	1.190	1.147	1.094	1.063
Pensioengerechtigden										
	2.385	2.417	2.455	2.462	2.484	2.520	2.807	2.901	2.933	2.971
Financiële gegevens (in duizenden euro)										
Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen										
Pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen	378.724	399.646	374.236	343.467	323.405	319.534	274.751	285.406	291.912	274.881
Prepensioenverplichtingen	28	94	453	510	924	1.655	2.286	3.495	6.222	7.696
Reserves										
Algemene reserve	59.815	26.406	8.731	30.421	24.019	-11.085	114.128	19.673	-4.711	8.768
Beleggingsreserves	0	0	0	0	0	0	0	79.871	79.589	44.230
Dekkingsgraad										
FTK	116%	107%	102%	109%	107%	97%	141%	135%	125%	119%
APP								134%		
Premiebijdragen	7.229	8.492 ¹⁾	11.126 ²⁾	12.063 ³⁾	12.554 ³⁾	6.590	6.119	6.324	6.010	6.280
Uitkeringen	19.179	19.572	19.725	18.857	18.223	17.970	16.703	16.150	15.219	14.527
Beleggingen voor risico pensioenfondsen										
Belegd vermogen (excl. lopende intrest en liquide middelen)	434.385	421.371	379.984	370.020	343.925	308.751	385.682	385.310	370.307 ⁴⁾	327.888 ⁴⁾
Beleggingsopbrengsten	25.534	54.732	18.478	33.613	44.749	-68.680	8.999	31.815	47.444	28.687
Rendement op basis van total return	6,2%	14,6%	5,2%	9,9%	14,9%	-17,8%	2,4%	8,8%	14,5%	9,4%

1) Inclusief € 1 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.
 2) Inclusief € 4 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.
 3) In 2009 en 2010 € 5 miljoen extra werkgeverspremie uit hoofde van herstelplan.
 4) Belegd vermogen exclusief valutatermijntransacties.

Bestuursverslag

Algemene pensioenontwikkelingen

Op vele fronten van het pensioengebied staan veranderingen op stapel. De aangekondigde herziening van het Financieel Toetsingskader (FTK) en de inperking van het fiscale Witteveen kader raken de inhoud van de pensioenovereenkomst, de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen (Wvbp) dwingt fondsbesturen hun governance onder de loep te nemen en de consultatie over de handhaving dan wel aanpassing van de Algemene Pensioeninstelling (API) heeft betrekking op de feitelijke uitvoering van de pensioenregelingen. Voorts zijn er daarnaast drie nieuwe, reeds aangekondigde wettelijke voornemens in de maak: aparte wetten over de pensioencommunicatie, over de invoering van het algemeen pensioenfonds en over de wijziging van het systeem van waardeoverdrachten. Deze voornemens moeten allen voor het einde van 2014 het Staatsblad bereiken. Het geheel van wetswijzigingen vraagt om een strakke regievoering en juiste prioritering. Op de meeste van de bovengenoemde onderwerpen wordt hierna nader ingegaan.

Moeizame hervorming van het aanvullende pensioenstelsel

Het onderhavige boekjaar kan worden gekenmerkt door wachten op de noodzakelijke politieke besluiten over de herziening van het FTK en de invoering, als alternatief voor het huidige nominale stelsel, van de reële ambitieovereenkomst. Dit staat in contrast tot de herhaalde oproepen van De Nederlandsche Bank (DNB) om, zelfs op basis van onvolledige informatie over de wettelijke voorschriften, voorbereidingen te treffen voor deze herziening.

In het voorjaar publiceerde staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) het langverwachte consultatiedocument over de herziening van het FTK. Daarop is door diverse maatschappelijke organisaties gereageerd. Na de zomer maakte de bewindsvrouw op grond van die reacties reeds bekend dat zij heeft besloten af te zien van het creëren van twee pensioenstelsels, waaruit sociale partners kunnen kiezen. Hiermee zou bovendien de inwaarproblematiek van tafel zijn. De tussenweg die zij wil bewandelen en die in de pensioensector kan rekenen op een breed draagvlak, zou ze in een wetsvoorstel verwerken en voor het einde van 2013 bij de Tweede Kamer indienen. Deze planning is niet gehaald. Na afloop van het boekjaar meldde de staatssecretaris dat ze hoopte voor 1 april 2014 het wetsvoorstel bekend te kunnen maken. Uitgaande van behandeling door de Tweede Kamer nog voor het zomerreces, zou invoering per 1 januari 2015 volgens haar nog steeds tot de mogelijkheden behoren. De Pensioenfederatie heeft de staatssecretaris echter laten weten dat de kans dat de wetswijziging vanaf 1 januari 2015 zal kunnen worden nageleefd, gering moet worden geacht.

In het voornoemde consultatiedocument is overigens aangegeven dat de herziening van het FTK vooral moet worden gezien als een directe verbetering van de weerbaarheid van pensioenfondsen tegen schokken op de financiële markten en de stijging van de levensverwachting. Het kabinet heeft tevens behoefte aan een maatschappelijk debat over fundamentele vragen over de inrichting van het aanvullende pensioenstelsel en heeft dit debat daarom reeds aangekondigd. Omdat de FTK-herziening meer tijd in beslag neemt dan verwacht, dreigt men –bijvoorbeeld naar aanleiding van de publicatie van het CPB-rapport over de doorsneepremie– reeds een voorschot op die discussie te nemen.

Wet versterking bestuur pensioenfondsen als gelegenheid tot verbeteringen

Positie van de gepensioneerden, alternatieve bestuursmodellen en overige aangelegenheden

Halverwege het boekjaar kwam, na een lange parlementaire geschiedenis met betrekking tot de medezeggenschap van gepensioneerden, de Wvbp tot stand. Deze medezeggenschap is thans uitgemond in een wettelijke verplichting om gepensioneerden in het bestuur op te nemen. De wet streeft er voorts naar de deskundigheid van het bestuur te vergroten en het intern toezicht te versterken. Bovendien wordt beoogd om de taken en bevoegdheden van de bestaande fondsorganen te stroomlijnen. De vorenstaande doelstellingen kunnen onder meer worden gerealiseerd door middel van de introductie van twee nieuwe bestuursmodellen, ter vervanging van het huidige paritaire bestuursmodel. Het gaat dan om het zogenaamde gemengde bestuursmodel of one tier board en het onafhankelijk bestuursmodel. DNB ziet in de wetswijziging een uitgelezen gelegenheid voor de fondsbesturen om hun fondsorganisatie aan een kritisch onderzoek te onderwerpen en aan te passen aan de maatschappelijke veranderingen en eisen.

Na de totstandkoming van de wet werd het invoeringstraject nader ingevuld. Omdat de aanpassingen in de fondsorganisatie met ingang van 1 juli 2014 operationeel moeten zijn en DNB een daaraan voorafgaande periode nodig heeft om de gewijzigde fondsdocumenten en wisselingen in het bestuur te beoordelen op deskundigheid en integriteit, dienen de voorbereidende werkzaamheden uiterlijk 1 april 2014 gereed te zijn. DNB gaat er in dit verband vanuit dat de fondsbesturen daarom nog voor het einde van het onderhavige boekjaar op hoofdlijnen weten voor welk bestuursmodel zij kiezen. In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen zal hierop nader worden ingegaan.

Code Pensioenfondsen

Tegelijk met de Wvbp zijn de Principes voor goed pensioenfondsbestuur d.d. 6 december 2005 van de Stichting van de Arbeid (STAR) vervangen door de Code Pensioenfondsen. Aan deze code die door de Pensioenfederatie en de STAR gezamenlijk is ontworpen en 83 normen bevat, is ondertussen een wettelijke grondslag gegeven. Voor zover mogelijk hebben de fondsbesturen in het onderhavige boekjaar de code kunnen beoordelen op zijn gevolgen en kunnen zij de navolging van de normen wellicht geheel of gedeeltelijk meenemen in het transitieproces in verband met de Wvbp. Evenwel zal het komende boekjaar naar alle waarschijnlijkheid benut moeten worden om de code te implementeren. Over de toepassing of uitleg, indien bepaalde normen niet worden nageleefd dan wel daarvan wordt afgeweken, zal dan ook in het jaarverslag over 2014 voor het eerst verantwoording worden afgelegd.

API-consultatie

Ook in het boekjaar 2013 blijven de bestuurlijke aspecten en een effectieve uitvoering van de pensioenregelingen tegen acceptabele kosten de aandacht van de fondsbesturen vragen. Diverse besturen van pensioenfondsen overwegen te liquideren dan wel zoeken naar samenwerking met andere fondsen. In dit kader zijn in het recente verleden andere uitvoeringsvehikels in het leven geroepen, te weten de premiepensioeninstelling (PPI), specifiek ten behoeve van de uitvoering van beschikbare premieregelingen, en het multi-opf. Als voorlopig sluitstuk van deze ontwikkeling zou de algemene pensioeninstelling (API) in een behoefte moeten gaan voorzien. Staatssecretaris vroeg de pensioensector dan ook om te reageren op haar vraag of de API een toegevoegde waarde kon betekenen ten opzichte van de bestaande en nieuwe uitvoeringsvormen. Op basis van de ontvangen adviezen heeft zij, in het begin van 2014, een voorontwerp van wet openbaar gemaakt, waarin ze een andere fondsorganisatie dan de API, het zogenaamd algemeen pensioenfonds, voorstelt. Zij wil dit fondstype reeds met ingang van 2015 mogelijk maken. De Europese dimensie van de Nederlandse pensioeninstellingen lijkt steeds verder naar de achtergrond te raken. Niet alleen met betrekking tot de verzekeraars, ook een interne markt van pensioeninstellingen met grensoverschrijdende dienstverlening lijkt nog ver weg.

Inperking van de fiscale facilitering van de pensioenopbouw in twee stappen

Met ingang van 1 januari 2014 zijn de maximaal toegestane opbouwpercentages voor middel- en eindloonregelingen neerwaarts aangepast en is vanaf 1 januari 2015 een verdergaande verlaging in het vooruitzicht gesteld. De lagere opbouwpercentages vanaf 2014 passen bij een verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar, omdat het niet in de bedoeling van het kabinet lag

dat de latere pensioenleeftijd en dientengevolge twee jaar langere pensioenopbouw uiteindelijk zouden uitmonden in hogere pensioenuitkomsten. In het hoofdstuk over de fondsspecifieke ontwikkelingen worden de pensioentechnische en administratieve aanpassingen aan het ingeperkt Witteveen kader behandeld.

Om aan de Europese stabiliteitsnormen te voldoen, moet de Nederlandse regering bezuinigen op zijn overheidsuitgaven. De fiscale facilitering van de aanvullende, collectieve pensioenopbouw kon aan dit proces niet ontkomen. Daarom wordt met ingang van 2015 naar een verdergaande inperking van het Witteveen kader gestreefd. De wetgeving ter zake strandde echter in de Eerste Kamer. Inmiddels zijn, met instemming van de oppositiepartijen D66, ChristenUnie en SGP, de wijzigingsvoorstellen aangepast. Opvallend in de voorstellen zijn de aftopping van de pensioenopbouw in de tweede pijler en vooral het scheppen van waarborgen dat de lagere pensioenopbouw ook daadwerkelijk wordt vertaald in een lagere premie. Het pensioenstelsel wordt hiermee tot een instrument gemaakt om de Nederlandse economie ofwel de binnenlandse consumptieve bestedingen te bevorderen.

De lagere pensioenopbouw in de tweede pensioenpijler en de herstelplannen, die nog voor diverse pensioenfondsen van kracht zijn (na herstel van de reserve dient nog een versterking van de financiële buffers plaats te vinden), vallen in de tijd samen met een wens van de overheid dat pensioenfondsen –zoals gezegd– een bijdrage leveren aan het herstel van de Nederlandse economie. Er wordt een toenemend beroep op de vermogens van de pensioenfondsen gedaan, in te zetten bij de woningmarkt, het midden- en kleinbedrijf, duurzame energie en de infrastructuur. De Pensioenfederatie heeft het kabinet laten weten dat de pensioenfondsen in vrijheid moeten kunnen blijven beslissen over financieringsverzoeken en dat de gevraagde investeringen primair in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden moeten zijn. In dit jaarverslag zal een begin worden gemaakt met een overzicht en inzicht in de beleggingen op Nederlands grondgebied; een en ander om een eerste, vergelijkbaar cijfer te creëren. Vanaf het boekjaar 2014 zal deze informatie verplicht in het jaarverslag moeten worden opgenomen.

Convenant arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling

In het begin van het boekjaar hebben het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie een convenant gesloten over de dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Aanleiding voor het sluiten van dit convenant is dat in de praktijk is gebleken dat zieke of gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers moeizaam van baan wisselen. Als pensioenfondsen en verzekeraars het convenant volgen, wordt de arbeidsongeschiktheidsdekking op dezelfde wijze uitgevoerd en lopen werknemers zo min mogelijk verzekeringsrisico's als ze van werkgever wisselen. De pensioenuitvoerders dragen zodoende bij aan het bevorderen van de baanmobiliteit in Nederland.

De voornaamste afspraak is dat een arbeidsongeschiktheidspensioen wordt gedekt door de pensioenregeling waarin de werknemer deelnemer was op de eerste ziekte dag, inclusief latere toenames in de mate van arbeidsongeschiktheid. Hetzelfde geldt voor de premievrijstelling wegens arbeidsongeschiktheid.

Toezichtontwikkelingen

De herziening van het FTK (nog geen ingediend wetsvoorstel) en de versterking van de pensioenfondsbesturen (voltooide wetgeving) zijn voor DNB aanleiding geweest om bij de besturen zogenaamde transitie- of stappenplannen op te vragen en enquêtes en nadere vragenlijsten in te stellen. In het onderhavige boekjaar zijn deze methodieken herhaaldelijk ingezet. Daarnaast publiceert de toezichthouder in toenemende mate Q & A's (vragen en antwoorden) over deelonderwerpen. De gedetailleerde antwoorden helpen de fondsbesturen enerzijds in het concreet maken van hun aanpassingen, maar tenderen anderzijds –zonder nader debat– naar een rule based (in plaats van principle based) toezicht.

DNB heeft voor het onderhavige boekjaar wederom een duidelijk overzicht gepubliceerd van onderzoeken naar het functioneren van de pensioenfondsen. Zo heeft onder meer onderzoek plaatsgevonden naar de beheersing van de risico's van de uitbesteding van de pensioenadministratie, naar de renterisico's en de beleggingen in en waardebepaling van commercieel vastgoed, alsmede naar de kwaliteit van de rapportages. De onderzoeksactiviteiten van DNB nemen in omvang toe en hebben hun weerslag op de jaarlijkse, over

de pensioenfondsen omgeslagen toezichtheffing. De onderzoeksresultaten moeten DNB helpen in het ontwikkelen van nieuw beleid en regelgeving. De sector van pensioenfondsen wordt door deze werkwijze met steeds hogere heffingen geconfronteerd, dit terwijl de fondsbesturen zich over de doelmatigheid en rechtvaardigheid van hun eigen uitvoeringskosten moeten verantwoorden. Bovendien trekt de overheid zich vanaf 2015 terug uit de financiering van het toezicht op de financiële markten. Gevreesd wordt voor een stijging van de toezichtkosten als er geen overheidsbelang bij een kostenbeheersing meer is. Dit vraagt om meer aandacht in het komende jaar.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

Bestuur, beleggingscommissie, pensioenbureau

Binnen het bestuur hebben zich geen personele wijzigingen voorgedaan. De Ondernemingsraad heeft de heer Maliepaard herbenoemd als deelnemerslid per 1 mei 2013. De werkgever heeft de heer Oostveen herbenoemd als werkgeverslid per 1 mei 2013. Binnen de beleggingscommissie heeft de heer Clement aangegeven dat hij zijn activiteiten als extern adviseur eind 2013 wil beëindigen. Het bestuur van het pensioenfonds respecteert de wens van de heer Clement. Het bestuur heeft aangegeven om in het jaar 2014 te willen werken met één externe adviseur. Het bestuur wil deze werkwijze na een jaar evalueren.

Binnen het pensioenbureau hebben zich geen personele wijzigingen voorgedaan.

Verantwoordingsorgaan

In 2013 hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan.

Uitvoeringsovereenkomst

De in 2008 met de werkgever gesloten uitvoeringsovereenkomst is in 2009 aangevuld. In het kader van het herstelplan van het pensioenfonds verplichtte de onderneming zich om, onverminderd de basispensioenpremie, extra premies aan het pensioenfonds te voldoen tot een totaalbedrag van 15 miljoen euro. Dit extra bedrag is gespreid over de jaren 2009 t/m 2012 gestort.

In 2011 is een tweede aanvulling op de uitvoeringsovereenkomst ondertekend door de onderneming en het pensioenfonds. In deze overeenkomst verplicht de onderneming zich om, onverminderd de basispensioenpremie, een extra premie te voldoen van 380.000 euro in 2013. Dit extra bedrag is ook daadwerkelijk gestort in 2013.

Klachten- en geschillenprocedure

Er zijn geen klachten ingediend.

Dwangsommen en bestuurlijke boetes

Er zijn geen dwangsommen en geen bestuurlijke boetes opgelegd.

Herstelplan

In maart 2009 zijn het korte- en lange termijn herstelplan bij DNB ingediend.

Met betrekking tot het korte termijn herstelplan had het bestuur in 2011 de mogelijkheid om een nieuw korte termijn herstelplan in te dienen. Het pensioenfonds had deze mogelijkheid omdat zij drie aaneengesloten kwartalen uit herstel is geweest. Het bestuur heeft besloten gebruik te maken van de mogelijkheid om een nieuw korte termijn herstelplan in te dienen. Dit nieuwe korte termijn herstelplan is opgesteld en verzonden in december 2011 verzonden naar DNB.

De belangrijkste elementen uit dit plan zijn:

- de basispensioenpremie dient bij te dragen aan herstel;
- geen aanpassing van de ingegane en uitgestelde pensioenen per 1 januari 2012;
- extra betaling door de werkgever van 1 miljoen euro in 2012 (onderdeel van het vorige oorspronkelijke herstelplan);
- het plan is gebaseerd op de nieuwe richtlijnen van DNB, met name de lager veronderstelde rendementen van beleggingen.

Het herstelplan is erop gericht te voldoen aan de minimale eis van 105% dekkingsgraad binnen drie jaar. DNB heeft laten weten dat zij de aangepaste herstelplannen concreet en haalbaar acht. DNB heeft op 1 mei 2012 ingestemd met de plannen.

Om te voldoen aan de eis dat de basispensioenpremie dient bij te dragen aan herstel, is in 2012 bovenop de standaard 28% van de loonsom, en bovenop de extra storting van 1 miljoen euro een extra bedrag gestort door de werkgever van 600.000 euro (zeshonderd duizend).

In 2013 is bovenop de standaard 28% van de loonsom een extra bedrag gestort door de werkgever van 380.000 euro (driehonderd en tachtig duizend).

In juni 2013 kon geconstateerd worden dat de dekkingsgraad de laatste drie kwartalen hoger was dan benodigd voor het aanhouden van het minimaal vereist eigen vermogen. Het bestuur heeft dit in juni 2013 gemeld aan DNB met het verzoek het korte termijn herstelplan als beëindigd te beschouwen. Per brief van 20 juni 2013 heeft DNB laten weten dat het korte termijn herstelplan als beëindigd beschouwd kan worden.

Het jaar 2013 is afgesloten met een dekkingsgraad van 115,8%. Deze dekkingsgraad is gebaseerd op de driemaands gemiddelde RTS en op basis van de UFR. Tevens zijn de AG prognosetafels 2012 - 2062 en de specifieke ervaringssterfte van het Huntsman pensioenfonds hierin verwerkt.

Indien de UFR niet gebruikt zou zijn en indien er geen driemaands gemiddelde RTS gebruikt zou zijn, dan zou de dekkingsgraad eind 2013 114,9% zijn geweest. Hierin zijn wel de AG prognosetafels 2012 - 2062 en de specifieke ervaringssterfte verwerkt. Dit is een indicatieve dekkingsgraad van de zuivere marktwaarde en is niet bestemd voor toetsing van de financiële positie van het fonds.

Aanpassingsregeling / Indexatie 2013

De dekkingsgraad welke aan DNB gerapporteerd wordt dient berekend te worden op basis van driemaandsgemiddelde rente en op basis van de UFR. Op basis van deze berekeningsmethodiek bedraagt de dekkingsgraad eind september 114,0%; hierin zijn de effecten van de AG prognosetafels 2012 - 2062 en de fondsspecifieke ervaringssterfte verwerkt.

De dekkingsgraad exclusief UFR en exclusief driemaandsgemiddelde rente per september 2013 bedraagt 112,2%, inclusief de nieuwe sterftegegevens. Eind september 2013 bedroeg de dekkingsgraad bij MVEV 104,1%. Er is besloten om 0,5% indexatie te verlenen per 1 januari 2014. De ontwikkeling van het CPI afgeleid tussen oktober 2012 en oktober 2013 liet een stijging zien van 0,9%.

Rentehedge

In het eerste kwartaal van 2013 heeft de afdekking van het nominale renterisico bewogen rond het beoogde percentage van 60%. In kwartaal 2 en kwartaal 3 is de rente hedge coëfficiënt bewust een paar procent onder de 60% gehouden, waarbij de rente hedge coëfficiënt wel binnen de bandbreedte is gebleven. De rente hedge coëfficiënt is in die periode omlaag bijgesteld omdat de verwachting was dat de rente zou stijgen. In het laatste kwartaal lag de rente hedge coëfficiënt weer rond de strategische norm van 60%.

Communicatie

Informatie over uitgestelde pensioenen

Over 2013 hebben deelnemers die een uitgesteld pensioenrecht hebben en van wie het adres is bevestigd door de Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR) en mensen die in het buitenland wonen en waarvan het adres bekend is een overzicht van hun aanspraken ontvangen.

UPO

De UPO 1-1-2013 is verstuurd in juni 2013.

Communicatie naar betrokkenen

In de Nieuwsbrief voor gepensioneerden van december 2013 is aandacht gegeven aan de samenstelling van het bestuur, het bestuursmodel, het herstelplan, de premie 2014 en de indexatie.

In het bedrijfsblad van Huntsman is op diverse momenten aandacht gegeven aan pensioenonderwerpen zoals langer leven, rekenrente, het effect van renteveranderingen op de dekkingsgraad, het financieel crisisplan, het jaarverslag, de website van het pensioenfonds, de organisatie van het pensioenfonds en de fiscale versobering van pensioenopbouw.

Deskundigheid

In het verslagjaar is aandacht besteed aan de deskundigheid van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en het pensioenbureau.

Op 4 en 5 juli 2013 heeft het bestuur samen met de leden van het pensioenbureau en de leden van het Verantwoordingsorgaan een opleiding gevolgd over de volgende onderwerpen:

- Financieel risico management. Tijdens dit opleidingsdeel werden de volgende onderwerpen behandeld: nominale pensioenverplichtingen, de voorziening pensioenverplichtingen, het renterisico en de rente hedge.
- Reëel/Nominaal contract. Tijdens dit dagdeel is er gesproken over de plannen die er op dat moment bestonden ten aanzien van het invoeren van een reëel of een nominaal contract.
- Bestuursmodellen. Tijdens dit onderdeel is gesproken over de verschillende bestuursmodellen binnen de wet versterking bestuur pensioenfondsen.

Tevens werden diverse seminars en voorlichtingsdagen bezocht en vakliteratuur gelezen.

Reglementen

Ingaande 1 januari 2013 zijn in de reglementen de factoren uit bijlagen 3, 4, A en B geactualiseerd.

De regering heeft besloten de fiscale ruimte voor pensioenopbouw te beperken. De regering wil deze verlaging in twee stappen uitvoeren. De eerste stap van deze wettelijke maatregel is ingezet op 1 januari 2014. Het plan is om dit tweede deel in te voeren per 1 januari 2015.

Per 1 januari 2014 wordt de fiscale ruimte voor pensioenopbouw beperkt, waardoor er minder pensioen per jaar kan worden opgebouwd. Bij Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is gekeken of de nieuwe maatregelen die ingevoerd moeten worden per 1 januari 2014 onze regeling fiscaal bovenmatig maken. De pensioenrichtleeftijd wordt op 65 jaar gehouden.

Het bleek dat zonder aanpassing onze regeling fiscaal bovenmatig zou worden. Daarom is ons reglement in overleg met en instemming van de sociale partners aangepast om er voor te zorgen dat onze nieuwe regeling wel binnen de fiscale kaders past.

De huidige pensioenregeling is een eindloonregeling, waarbij over het volledige salaris pensioen wordt opgebouwd (geen franchise). Het totale salaris is opgedeeld in drie stukken (pensioengrondslag 1 tot een salaris van circa € 24.000, pensioengrondslag 2 voor salaris tussen € 24.000 en circa € 60.000, pensioengrondslag 3 voor salaris boven circa € 60.000). In de Huntsman regeling horen

bij de verschillende pensioengrondslagen verschillende opbouwpercentages (in oude regeling 0,44% resp. 2,00% en 1,28%). Deze opbouwpercentages zijn aangepast om te voldoen aan de nieuwe fiscale kaders terwijl tegelijkertijd getracht is om onnodige achteruitgang (d.w.z. niet vereist volgens de nieuwe fiscale kaders) zo veel mogelijk te voorkomen. Zodoende zijn de nieuwe opbouwpercentages vastgesteld op 0,58% resp 1,70% en 1,45%.

	Salarisgrens	Opbouw percentage oud	Opbouw percentage nieuw
Pensioengrondslag 1	< € 24.000	0,44%	0,58%
Pensioengrondslag 2	€ 24.000-€ 60.000	2,00%	1,70%
Pensioengrondslag 3	> € 60.000	1,28%	1,45%

Huntsman Holland BV biedt ook een vrijwillige aanvullende bijspaarregeling aan. Door de nieuwe fiscale kaders en de nieuw vastgestelde opbouwpercentages worden ook deze bijspaar mogelijkheden fors beperkt. Tot een salaris van circa € 60.000 zijn er geen mogelijkheden meer. Boven dit salaris zijn er nog wel bijspaar mogelijkheden, maar zeer beperkt.

ABTN

In januari 2013 is de ABTN geactualiseerd. De aanpassingen zijn goedgekeurd in de bestuursvergadering van 31 januari 2013.

Financieel Crisisplan

DNB heeft op 10 december 2011 de beleidsregel Financieel Crisisplan uitgegeven. Op grond van deze beleidsregel moeten pensioenfondsen als onderdeel van de ABTN een financieel crisisplan opstellen. Het pensioenfonds moet in het financieel crisisplan beschrijven welke maatregelen mogelijk zijn. DNB wil bereiken dat een fonds goed is voorbereid op een crisissituatie. Zo moet bijvoorbeeld vooraf zijn nagedacht over kritische grenzen en welke maatregelen beschikbaar zijn. De voorbereiding moet er ook aan bijdragen dat de maatregelen die het fonds neemt passen binnen de evenwichtige behartiging van belangen. Tevens moet het voor deelnemers duidelijk zijn hoe met hun pensioen wordt omgegaan in tijden van crisis. In diverse bestuursvergaderingen in 2012 is ruim aandacht besteed aan het opstellen van het financieel crisisplan. In april 2012 is ons financieel crisisplan naar DNB verstuurd. DNB en AFM hebben vervolgens een sectorbreed onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de financiële crisisplannen van pensioenfondsen. Het bestuur heeft naar aanleiding van de uitkomsten van het DNB/AFM-onderzoek het bestaande plan kritisch bekeken en aangepast in de vergaderingen van januari en maart 2013. Het aangepaste financieel crisisplan is vastgesteld in de bestuursvergadering van 7 maart 2013.

Deskundigheidsplan

Op advies van de visitatiecommissie en rekening houdend met de adviezen van AFM en DNB is het bestaande deskundigheidsplan sterk uitgebreid en aangepast. De nieuwe versie van het deskundigheidsplan is besproken in de bestuursvergadering van 31 januari 2013 en goedgekeurd in de vergadering van 7 maart 2013.

Wet versterking bestuur

De Wet Versterking Bestuur treedt in werking op 1 juli 2014. Om de wijzigingen op tijd te kunnen doorvoeren is er veel aandacht aan dit onderwerp gegeven tijdens de studiedagen van begin juli 2013, welke tezamen met het verantwoordingsorgaan zijn gehouden. Vervolgens is dit onderwerp in de volgende bestuursvergaderingen verder besproken met als uiteindelijke conclusie dat het bestuur kiest voor de voortzetting van het paritaire bestuursmodel.

Visitatiecommissie

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft bij kleine en middelgrote pensioenfondsen onderzoek verricht naar de effectiviteit van het intern toezicht, uitgevoerd in de vorm van visitatie. Centraal daarbij stond de vraag: "Hoe gaat het bestuur van het pensioenfonds om met (de bevindingen van) het intern toezicht?"

Bevindingen en conclusies van DNB: Het proces van visitatie is in ontwikkeling. Uit het onderzoek blijkt dat er al goede voorbeelden zijn maar ook dat er nog veel verbeteringen moeten worden doorgevoerd door de pensioenfondsen en in het verlengde daarvan de visitatiecommissie. DNB zal hieraan in de toekomst opnieuw aandacht besteden en gaat ervan uit dat juist nu, in verband met de komst van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen, het intern toezicht een zwaardere rol krijgt. Het pensioenfondsbestuur kan daardoor –waar nodig– op een hoger plan komen. De guidance die DNB geeft kunnen pensioenfondsen gebruiken. De belangrijkste bevinding van DNB is, voornamelijk op basis van de eerste visitatierondes die bij pensioenfondsen hebben plaatsgevonden, dat het nog schort aan een positieve houding van het bestuur jegens intern toezicht. Volgens DNB ziet de meerderheid van de besturen van pensioenfondsen slechts beperkt de meerwaarde van intern toezicht in de vorm van een visitatiecommissie. Volgens DNB neemt naar de mening van het bestuur de visitatie veel tijd in beslag en zijn de kosten te hoog. Volgens DNB voelt het bestuur zich ook wel eens "op de vingers gekeken" en dat wordt als lastig en belastend ervaren.

Het bestuur van pensioenfonds Huntsman Rozenburg herkent zich niet in deze bevindingen en conclusies. Het bestuur van pensioenfonds Huntsman Rozenburg waardeert de functionaliteit van een visitatiecommissie.

Het bestuur heeft besloten om, volgens planning, de eerstvolgende intern toezicht controle in de vorm van visitatie eind 2013 te laten plaatsvinden. De visitatie commissie heeft haar werk in het laatste kwartaal van 2013 uitgevoerd en het eindrapport besproken met het bestuur in de vergadering van 3 december 2013. Een samenvatting van het visitatierapport vind u terug op pagina 33 van het jaarverslag.

Reëel/Nominaal contract

In een aantal bestuursvergaderingen en separate bijeenkomsten is onderling en met externe deskundigen gesproken over de voor- en nadelen en de te maken keuzes in de discussie over een reëel of een nominaal contract. Later in het jaar 2013 is door de politiek besloten af te stappen van de keuze tussen een reëel of een nominaal contract. Daarvoor in de plaats kwam het combi-contract. Tijdens een aantal bijeenkomsten is door het bestuur samen met een externe deskundige over dit onderwerp gesproken met als doel om goed voorbereid te zijn voor het moment wanneer er keuzes gemaakt moeten worden.

Kosten pensioenfonds

Er wordt onderscheid gemaakt in de kosten van de uitvoering en de kosten van het vermogensbeheer.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedroegen € 792.000. In onderstaande tabel worden de kosten uitgesplitst naar de verschillende functies in het pensioenfonds.

Kosten uitvoering (in € 1.000)

Functie in het fonds	Jaar 2013	Jaar 2012
Bestuur en bestuursondersteuning	210	184
Administratie	288	299
Advies	117	90
Controle en verslaglegging	63	80
Toezicht (DNB+AFM)	31	29
Overig	83	97
Totaal	792	779

Het bedrag voor bestuursondersteuning betreft voor het overgrote deel de vergoeding voor het pensioenbureau, maar bevat ook kosten voor opleiding van bestuur en verantwoordingsorgaan.

De administratiekosten betreffen de vergoedingen voor de deelnemers-, financiële en uitkeringsadministratie. De kosten voor controle en verslaglegging hebben betrekking op de accountantscontrole van het jaarverslag en de actuariële certificering. De kosten voor adviezen en rapportages over het beleggingsbeleid zijn niet in bovenstaand overzicht opgenomen. Deze worden gerapporteerd als onderdeel van de vermogensbeheerkosten.

De uitvoeringskosten bedragen € 445 per persoon waarbij de actieve deelnemers en de gepensioneerden meegerekend zijn, maar niet de gewezen deelnemers. In 2012 was dit bedrag € 436.

Kosten vermogensbeheer

In onderstaande tabel worden deze kosten uitgesplitst.

Kosten vermogensbeheer (in € 1.000)

Kostensoort	Onroerend			Totaal
	Aandelen	goed	Vastrentend	
Beheer	888	297	328	1.513
Transactiekosten	1	–	34	35
Afdekking valutarisico	137	–	–	137
Bewaarloon	13	3	17	33
Fiduciair beheer	79	20	99	198
Totaal	1.118	320	478	1.916

De kosten van het bewaarloon en van het fiduciair beheer zijn opgesplitst volgens de assesmix verhouding aandelen, onroerend goed en vastrentend van 40, 10 respectievelijk 50%. De kosten van het vermogensbeheer in 2013 bedragen € 1.916.000. Dit is 0,44% van het gemiddeld belegd vermogen. In 2012 was dit percentage 0,45%.

Transactiekosten op de beleggingsfondsen zijn gebaseerd op de daadwerkelijk afgerekende kosten. De totale transactiekosten bedragen 0,008% van het gemiddeld totaal belegd vermogen.

Verzekerdenbestand

	Actieve ¹⁾ deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden
Stand per 31 december 2012	387	631	1.399
Mutaties door:			
Nieuwe toetredingen	15		
Ontslag met premievrije aanspraak	-25	25	
Waarde-overdracht		-6	
Ingang pensioen	-7	-43	87
Overlijden	-1	0	-64
Afkoop		-1	-12
Andere oorzaken		-1	1
Mutaties per saldo	-18	-26	12
Stand per 31 december 2013	369	605	1.411

Specificatie pensioengerechtigden

	2013	2012
Ouderdomspensioen	977	981
Nabestaandenpensioen	428	415
Wezenpensioen	6	3
Totaal	1.411	1.399

1) Met betrekking tot de actieve deelnemers zijn 5 deelnemers in 2013 (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt. In 2012 betrof dit 7 deelnemers.

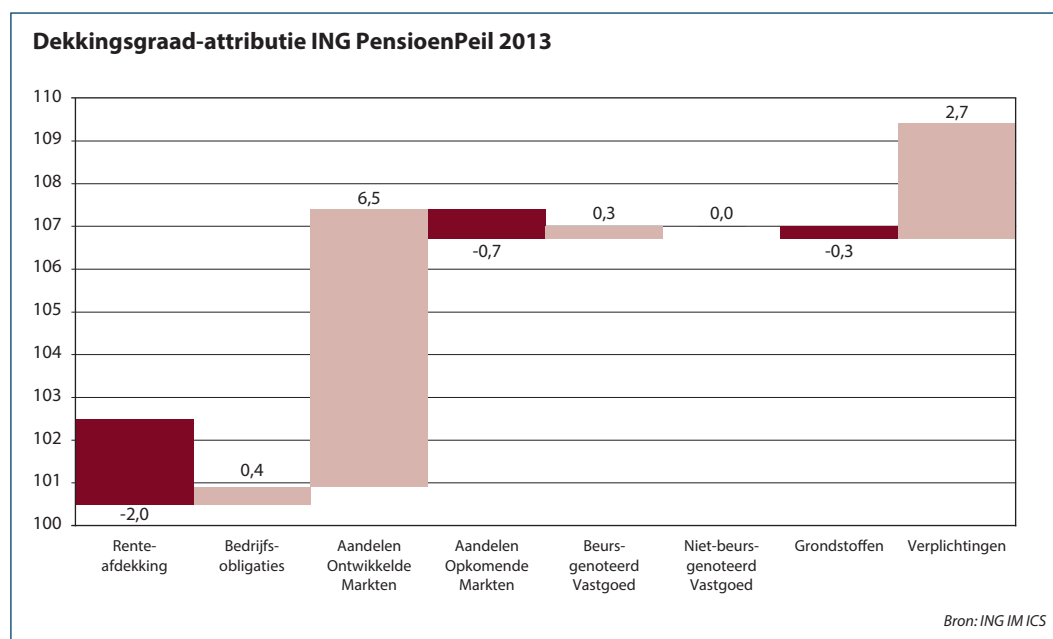
Beleggingen

Algemeen

Hoewel de invoering van het Septemberpakket Pensioenen in het najaar van 2012 en de daarin voorgeschreven Ultimate Forward Rate (UFR) - methodiek de waarde van de pensioenverplichtingen minder gevoelig heeft gemaakt voor renteschommelingen, blijven beleggingsresultaten een zeer belangrijke, bepalende factor voor de dekkingsgraad van de Nederlandse pensioenfondsen.

Dat gezegd hebbende mag worden geconstateerd dat 2013 een prima beleggingsjaar was.

Immers, volgens de ING PensioenPeil (dat de situatie bij een "doorsnee" pensioenfonds beschrijft) is de gemiddelde dekkingsgraad van de Nederlandse pensioenfondsen in 2013 gestegen van circa 102% eind 2012 naar circa 109% per 31 december 2013. Aldus een verbetering van de dekkingsgraad van een doorsnee pensioenfonds van zo'n 7%. Een groot deel van deze dekkingsgraadverbetering is, afgaande op onderstaande dekkingsgraad-attributie, toe te schrijven aan de resultaten van de beleggingen in 2013.

Beleggingen in 2013

Mede ingegeven door goede bedrijfsresultaten en een aanhoudend soepel monetair beleid van de centrale banken is in 2013 in de ontwikkelde landen een, zichzelf versterkend, economisch herstel op gang gekomen.

Een aantal belangrijke eurolanden heeft in 2013 de recessie achter zich kunnen laten en de Japanse economie wist zich eindelijk, gesteund door een stevig binnenlands stimuleringspakket (Abenomics), in 2013 aan een langjarige periode van lage economische groei en deflatie te ontworstelen. Ook de Verenigde Staten overtuigden in 2013; het Bruto Nationaal Product steeg in het afgelopen jaar met ruim 3%.

Wereldwijd stegen de aandelen in de ontwikkelde markten in 2013 zo'n 22% (uitgedrukt in euro's) en in de vastrentende sector behoorden obligaties uit de perifere landen van de eurozone en hoogrentende bedrijfsleningen tot de best presterende categorieën.

Toch was het niet alleen "hosanna" het afgelopen jaar. Het sentiment op de internationale geld- en kapitaalmarkten is in 2013 een aantal keren flink op de proef gesteld. Een dreigende crisis in de bankensector in Cyprus (welke een directe aanleiding vormde om versneld te komen tot een Europese bankenunie), zware politieke onrusten in het Midden-Oosten, gekibbel tussen Republikeinen en Democraten over het schuldenplafond in de VS, de in november 2013 aangekondigde hervormingen in China (het zogenoemde 'Derde Plenum') en last but not least de in mei 2013 aangekondigde afbouw van monetaire stimulering ("tapering") in de Verenigde Staten, vormden serieuze bedreigingen voor het toch nog enigszins broze herstel van de wereldeconomie.

Op 2 mei bereikten de tienjaars rentes in de VS (1,6%) en Duitsland (1,2%) hun laagste punt in 2013. Op 22 mei kondigde Ben Bernanke aan dat het obligatie-aankoopprogramma door de Federal Reserve Bank geleidelijk aan afgebouwd zou gaan worden. Dit leidde tot heftige reacties op de obligatiemarkten waardoor de tienjaarsrentes in september stegen naar respectievelijk 3% in de VS en 2% in Duitsland.

De aangekondigde "tapering" legde niet alleen een bom onder het economisch herstel in de ontwikkelde markten maar had ook tot gevolg dat er grootschalige kapitaalonttrekkingen uit de opkomende landen ("emerging markets") plaatsvonden. Dit gegeven, in combinatie met lokale structuurproblemen (zoals een verzwakking van de financiële sector in China en een afnemende concurrentiekracht van de exporterende bedrijven) leidde aldaar in 2013 tot achterblijvende economische groei. In het kielzog daarvan corrigeerden de vastgoed-, obligatie- en aandelenmarkten (-6,5%) in de opkomende landen fors.

Aandelen Indices ¹⁾	2013
MSCI World	21,9%
S&P Composite	26,7%
Nasdaq	32,3%
DJ Europe Stoxx	17,8%
AEX	20,7%
Topix (Japan)	21,5%
MSCI Emerging Markets	-6,5%

1) Total return indices (in euro).

Bron: Thomson Reuters Datastream

Vooruitzichten

Economie

Voor 2014 wordt uitgegaan van een verder aantrekkelijk herstel van de wereldeconomie. Met name de economieën van de VS, Japan en het Verenigd Koninkrijk zullen een bovengemiddelde groei laten zien. Dit herstel zal zich –zij het traag– verspreiden over de eurozone. Een aantal opkomende markten kan profiteren van het herstel in de volwassen economieën. Voor 2014 wordt voor de opkomende wereld een groei verwacht die ongeveer gelijk is aan het niveau van 2013 (tussen 4,5% en 5%).

De Verenigde Staten koersen in 2014 af op een economische groei van circa 3%. De overheden zullen daar in 2014 duidelijk minder bezuinigen en banken zullen soepeler kredietvoorwaarden gaan hanteren. Daarvan kunnen ook kleine en middelgrote bedrijven kunnen gaan profiteren die van groot belang zijn voor de banengroei.

Voor de eurozone wordt een groei verwacht die ruimschoots boven de 1% ligt. Het herstel wordt gedragen door minder overheidsbezuinigingen, gemakkelijker toegang tot krediet en door een aanhoudend stevig exportvolume. De groei kan worden gehinderd door structurele problemen, zoals bijvoorbeeld het gebrek aan concurrentiekracht van een aantal landen in de eurozone. Een bovengemiddeld groeitempo mag hierdoor niet worden verwacht.

Voor Japan lijkt een groei van ruim 2% in 2014 haalbaar. Onzekerheid aldaar vloeit voort uit de verhoging van de consumptiebelasting (BTW) op 1 april. Die kan leiden tot enige afzwakking van de groei in het eerste halfjaar. In het tweede halfjaar verwachten wij een hervatting van het groeitempo.

Voor 2014 kunnen zowel positieve als negatieve uitschieters niet worden uitgesloten. Zo zou de wereldeconomie wel eens beter kunnen gaan presteren dan nu kan worden ingeschat. Die kans is, gezien de banengroei, het grootst in de VS. Tot de neerwaartse risico's behoren de toenemende problemen in de opkomende markten en potentiële fouten van centrale banken en andere beleidsmakers. Een en ander kan angst op de markten uitlokken en kan het economische herstel in gevaar brengen.

Obligaties

Op de obligatiemarkten kan een verdere stijging van de rente op staatsleningen (VS, Duitsland) niet worden uitgesloten. Deze rentestijging zal echter naar verwachting –mede door aanhoudend soepel monetair beleid van de centrale banken en de forse overcapaciteit in de volwassen economieën– beperkt zijn. Op basis van het economische herstel, het aanhoudend soepele monetair beleid en de risico/rendementskarakteristieken van de categorieën zijn de rendementsperspectieven het beste voor hoogrentende bedrijfsleningen (high yield bonds), asset backed securities en voor staatsleningen die zijn uitgegeven door de “perifere” landen in de eurozone.

Aandelen

Aandelenmarkten zullen in 2014 niet meer (zoals in 2013) primair worden gedreven door het monetair beleid, maar zullen zich steeds meer oriënteren op de winstgroei van de uitgevende bedrijven. Verwacht wordt een koersontwikkeling die in lijn ligt met de winstgroei. De winstgroei op haar beurt zal mede worden gedreven door een verbreding van het economische herstel, door lagere rentelasten en door inkoop van eigen aandelen. Daarvan zullen Europese, Amerikaanse en Japanse aandelen het meest profiteren. Voor de opkomende wereld zijn de verwachtingen iets minder positief en kan de winstgroei iets lager uitvallen.

Vastgoedaandelen

De fundamentele voor de vastgoedmarkten verbeteren met name in de VS (huizenmarkt), het Verenigd Koninkrijk en China. Belangrijk in dat verband is dat de ingezette verbetering van het consumentenvertrouwen zal doorzetten. Het toenemende vertrouwen bij consumenten zal dan ook, naar verwachting, kunnen doorwerken naar de kantorenmarkt en de markt van winkelpanden. Overige belangrijke “drivers” voor vastgoedmarkten zijn de relatief aantrekkelijke dividendrendementen en de verwachting dat de reële rente de komende tijd slechts beperkt zal gaan stijgen. Negatieve invloed kan uitgaan van de “tapering” door de Federal Reserve.

Fondsspecifieke ontwikkelingen

Strategie

Begin van het verslagjaar werd op verzoek van het pensioenfonds door de vermogensbeheerder een nieuwe Strategic Asset Allocation (SAA) studie uitgevoerd. Doel van deze studie was, te bezien of de destijds actuele inrichting van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds nog de beste verhouding tussen verwacht rendement en te lopen risico gaf. Geconcludeerd werd dat dit op hoofdlijnen nog immer het geval was. Enige verbetering zou kunnen worden verkregen door op aandelen sub niveau de categorie Hoog Dividend aandelen te vervangen door een voor het fonds nieuwe categorie Low Volatility aandelen. Nadere studie wees evenwel uit dat door de hiermede inherent te maken transactiekosten alsmede de actuele relatieve actuele waardering van beide categorieën

een dergelijke transitie vooralsnog niet oppertuun is. Het fonds zal op kwartaalbasis blijven bezien of een dergelijke transitie aantrekkelijker is geworden.

Sedert juni 2010 is de beleggingsportefeuille opgedeeld in een matching portefeuille en een rendementsportefeuille.

Binnen de matching portefeuille, bestaande uit staatsobligaties, bedrijfsobligaties, rente derivaten en sedert augustus 2013 ook de belegging in inflation linked bonds, wordt getracht de beleggingsportefeuille overeenkomstig de samenstelling van de verplichtingen van het fonds in te richten. De matching portefeuille heeft o.a. tot doel het nominale renterisico van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg, dat ontstaat als gevolg van de invloed van het verloop van de rente op de nominale verplichtingen, voor 60% af te dekken. Eén en ander om zodoende een stabielere ontwikkeling van de financiële positie van het pensioenfonds te realiseren. Per ultimo van het verslagjaar bedroeg de afdekking van het renterisico op balans niveau 59,6%, hiermede nagenoeg gelijk aan de voornoemde strategische afdekking. Gedurende de eerste helft van het verslagjaar werd, gebaseerd op marktverwachtingen (stijgende rente), nog een bewust lager dan 60% afdekking ingeregeld.

De overige beleggingen van het fonds zijn opgenomen in de return portefeuille, welke bestaat uit aandelen en onroerend goed. Het doel van deze portefeuille is het op lange termijn creëren van goede indexatiekansen (aanpassen van pensioenen aan inflatie). Tot augustus maakte de categorie inflation linked bonds nog onderdeel uit van de return portefeuille.

De medio 2011 verlaagde strategische afdekking van het neerwaarts valutarisico van beleggingen in Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Australische dollar van 100 naar 75% bleef gedurende het verslagjaar ongewijzigd. Het afdekkingspercentage van de Japanse yen werd eveneens gehandhaafd op 50%.

Gedurende het vierde kwartaal van 2012 heeft het Bestuur, na de introductie van de Ultimate Forward Rate (UFR) voor de berekening van de verplichtingen van het pensioenfonds, besloten bij het beheer van de matching portefeuille vooralsnog te blijven sturen op basis van economische realiteit. Hierdoor blijft de markwaarde van de verplichtingen op basis van de actuele rente bepalend voor het beheer van deze portefeuille.

Beleggingsresultaten 2013

Het fonds heeft in verband met de nog immer onzekere marktomstandigheden ook gedurende 2013 slechts een gematigd risicovol tactisch beleid gevoerd. Als gevolg van met name autonome marktbevingen was de categorie staatsobligaties gedurende het verslagjaar grotendeels onderwogen. De categorie aandelen woog daarentegen, per ultimo verslagjaar, met 45,1% marginaal hoger dan haar maximum, zijnde 45%. Primo 2014 werd de weging van deze categorie met 2,5%-punt gereduceerd, daarmee nog immer overwogen. De opbrengst werd herbelegd in de categorie staatsobligaties. De categorie niet-beursgenoteerd onroerend goed bleef gedurende het gehele jaar onderwogen.

Met name dankzij de overwogen categorie aandelen, de onderwogen categorie niet-beursgenoteerd onroerend goed en de relatief hoge absolute en relatieve rendementen van de categorieën aandelen en beursgenoteerd onroerend goed, heeft het fonds op totaal niveau over geheel 2013 een rendement ad 6,2% behaald, hiermede 0,6%-punt hoger dan de gedurende 2013 gehanteerde samengestelde benchmark.

Zoals hierboven reeds vermeld, heeft het pensioenfonds haar totale beleggingsportefeuille verdeeld over een matching portefeuille en een rendementsportefeuille.

Door de gestegen rente bedroeg het resultaat op de matching portefeuille over het 2013 -4,31%, hiermede 0,3%-punt hoger (minder negatief) dan de procentuele wijziging van de nominale verplichtingen, voor zover deze waren afgedekt. Debet aan het relatief hoger rendement was met name de relatief gunstige ontwikkeling van spreads (inkomend of dalend versus de swaprente) van

staatsobligaties en bedrijfsobligaties. Depositionering van looptijden van de effecten en derivaten binnen de matching portefeuille versus het looptijdenprofiel van de verplichtingen droeg negatief bij. Rente derivaten (swaps) droegen -1,58%-punt bij aan het totale resultaat van de matching portefeuille.

De return portefeuille heeft over geheel 2013 een rendement behaald van 14,6%, hiermede 0,6%-punt hoger dan de door het fonds gehanteerde benchmark. Naast de onderwogen negatief renderende categorie niet beursgenoteerd onroerend goed, droegen, met uitzondering van Hoog Dividend aandelen, met name actieve strategieën bij aan dit relatief hoger rendement.

De afdekking van het neerwaarts risico van vreemde valuta had gedurende het gehele verslagjaar een positief effect van 1,17%-punt.

Aan het einde van het verslagjaar was de beleggingsportefeuille, exclusief derivaten ten behoeve van de afdekking van het rente- en vreemde valuta risico, als volgt samengesteld:

	Feitelijke weging	Strategische weging
Staatsobligaties	33,2%	37,0%
Bedrijfsobligaties	9,2%	9,0%
Inflation linked bonds	4,0%	4,0%
Aandelen	45,1%	40,0%
Beursgenoteerd onroerend goed	5,0%	5,0%
Niet beursgenoteerd onroerend goed	3,4%	5,0%
Liquiditeiten	0,1%	0,0%

Stembeleid

Met de invoering in 2004 van de Nederlandse Corporate Governance Code is de aandacht voor corporate governance in Nederland sterk toegenomen. Ondernemingen zijn in toenemende mate aandacht gaan besteden aan het onderwerp goed ondernemingsbestuur. Van institutionele beleggers wordt sedertdien in toenemende mate verwacht dat zij zich opstellen als een betrokken aandeelhouder.

Ook het pensioenfonds onderkent het belang van goed bestuur bij de ondernemingen waarin wordt belegd. Het pensioenfonds is van oordeel dat bedrijven met aandacht voor goed ondernemingsbestuur, die bij de bedrijfsvoering de belangen van aandeelhouders en andere relevante stakeholders in ogenschouw nemen, uiteindelijk betere prestaties zullen leveren. Door actief gebruik te maken van het aan de aandelen verbonden stemrecht, kunnen aandeelhouders een positieve invloed uitoefenen op de corporate governance van de betreffende ondernemingen en kunnen zij zich bijvoorbeeld uitspreken over de benoeming van nieuwe bestuurders en commissarissen, het beloningsbeleid van de ondernemingen en over wijzigingen van de statuten.

Aangezien het pensioenfonds geen eigen aandelenportefeuille bezit, maar belegt via beleggingsfondsen, is het fonds juridisch gezien geen eigenaar van de door deze beleggingsfondsen gehouden aandelen. Daarom kan het pensioenfonds geen rechtstreeks stemrecht uitoefenen. Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin het ING Multimanager Europe Equity Fund en het ING Multimanager North America Equity Fund belegt, wordt met ingang van september 2013 het stemrecht uitgeoefend door de beheerder van het fonds. De beheerder baseert zich daarbij op algemeen geaccepteerde corporate governance 'best practices'

zal zoveel mogelijk rekening houden met de lokale wet- en regelgeving van de landen waar de ondernemingen zijn gevestigd. De beheerder beoogt in de toekomst op kwartaalbasis aan het pensioenfonds te gaan rapporteren over het gevoerde stembeleid.

Tijdens aandeelhoudersvergaderingen van de vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds belegt, laat het pensioenfonds zich vertegenwoordigen door de fiduciair beheerder. In bijzondere gevallen zal de fiduciair beheerder vooraf contact opnemen met het fondsbestuur om het stemgedrag af te stemmen.

Verantwoord Beleggen

Het pensioenfonds voldoet aan de door de wetgever gestelde eisen met betrekking tot duurzaamheid. Daarnaast past het pensioenfonds, met ingang van het derde kwartaal van 2008 een "beperkt uitsluitingsbeleid" toe. Dit beleid sluit aan bij het raamwerk dat in 2008 is ontwikkeld door de, door de gezamenlijke Nederlandse Pensioenfondsen in het leven geroepen, Praktische Commissie Verantwoord Beleggen. Het uitsluitingsbeleid is door een tweetal aandelenfondsen en een bedrijfsobligatiefonds geïmplementeerd, een en ander door toepassing van een lijst van uitsluitingen. Van het per ultimo 2013 totaal in aandelen en bedrijfsobligaties belegde vermogen was de uitsluitingslijst voor 35,5% van toepassing.

Eind 2013 stonden voor wat betreft Europa 26 ondernemingen op de uitsluitingslijst, in de Noord Amerika betrof het 22 ondernemingen en in het Verre- en Midden Oosten, alsmede overige landen, 38 ondernemingen.

Ondernemingen die worden uitgesloten, voldoen niet aan één of meer uitgangspunten ten aanzien van:

- kernrechten van de mens;
- kinderarbeid;
- dwangarbeid;
- milieuvervuiling;
- controversiële wapens;
- vrijheid van vakvereniging en collectieve onderhandeling;
- discriminatie en
- betrokkenheid bij corruptie.

Risicoparaagraaf

Inleiding

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de risicoparaagraaf in de jaarrekening.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur heeft zijn beleid verwoord in de ABTN. Algemene leidraad voor het uitvoeren van zijn beheertaken is risicomijdend operationeel management. Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- ALM-beleid en duration matching;
- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- toeslagbeleid;

- herverzekeringsbeleid;
- beleid ten aanzien van uitbesteding.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het fonds wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de financiële positie van het fonds in de toekomst, een rol.

Om te toetsen of het beleid op lange termijn tot de gewenste ontwikkeling leidt, voert het pensioenfonds ten minste eens in de drie jaar een continuïteitsanalyse uit. De continuïteitsanalyse is geactualiseerd in kwartaal 1 2012 gelijk met het opstellen van een nieuw herstelplan.

Het risicomodel van DNB kent voor een aantal risicocategorieën vastgestelde scenario's ('schokken'). De hoofdletter 'S', aangevuld met een nummer achter een aantal risicocategorieën vertegenwoordigt de code die DNB in het risicomodel voor de desbetreffende risicocategorie hanteert. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen (buffers) past het pensioenfonds de standaardmethode toe op basis van de zogenaamde wortelformule (S1 t/m S6). Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van deze risico's zijn opgenomen in de "risicoparagraaf" in de jaarrekening.

Het vereist vermogen wordt berekend op basis van zowel de feitelijke als de strategische beleggingsmix. Doorgaans wordt de hoogste van beide gehanteerd als zijnde het vereist eigen vermogen.

Financiële risico's

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen.

De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1);
- Zakelijke waarden risico (S2);
- Valuta risico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5);
- Verzekeringstechnisch risico (S6);
- Liquiditeitsrisico (S7);
- Concentratierisico (S8);
- Operationeel risico (S9).

De eerste 6 genoemde risico's zijn in de berekening van het vereist vermogen gekwantificeerd op basis van het standaardmodel. Liquiditeitsrisico's, concentratierisico, en operationeel risico zijn conform het standaardmodel op 0 gezet. Zoals eerder vermeld heeft het bestuur een risico-analyse opgesteld. Deze is per 6 september 2012 vastgesteld.

Hieronder volgt een toelichting per risico. Operationeel risico is een breed begrip en wordt verder uitgesplitst naar diverse risicocategoriën bij "niet financiële risico's".

Renterisico (S1)

Pensioenfondsen kennen doorgaans een langere looptijd voor hun verplichtingen dan voor hun bezittingen. Vanwege deze mismatch ondervindt een fonds renterisico. Immers bij een rentedaling zullen de verplichtingen sterker toenemen in waarde dan de bezittingen. Het standaardmodel van DNB bevat voorgeschreven rentescenario's (verschuiving actuele rentetermijnstructuur via voorgeschreven rentefactoren) om het vereist eigen vermogen voor dit risico te bepalen.

Om de aanwezig mismatch te beperken, dekt het fonds het renterisico gedeeltelijk af.

Na een stapsgewijze implementatie dekt het pensioenfonds sedert januari 2011 60% van voornoemd renterisico af. Een en ander middels de matching portefeuille, zijnde een combinatie van staatsobligaties, bedrijfsobligaties en aanvullende rente derivaten (swaps).

Zakelijke waarden risico (S2)

De waarden van aandelen en onroerend goed zijn onderhevig aan marktfluctuaties. Fondsen die een deel van hun vermogen in dergelijke zakelijke waarden hebben belegd, lopen hierdoor risico.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta verslechtert als gevolg van veranderingen van valutakoersen. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor een pensioenfonds omdat verplichtingen veelal in euro luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico is van belang voor zowel directe posities in een valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta.

Sedert juli 2011 is het strategisch beleid met betrekking tot de afdekking van het onderhavige risico, een 75% afdekking van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Australische dollar. Daarnaast kent de Japanse Yen een 50% afdekking.

Grondstoffenrisico (S4)

Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. Het fonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de tegenpartij tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze spread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, tot uitkering zal komen.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat het fonds bloot aan verzekeringstechnische risico's. Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico).

De sterftetrend zelf dient te worden meegenomen bij de bepaling van de voorziening voor risico fonds.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor liquide posities.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Inflatierisico

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid en communiceert dit beleid, conform wettelijke voorgeschreven formuleringen, naar alle deelnemers, slapers en gepensioneerden. Door die communicatie is de kans zeer gering dat verwachtingen worden gewekt en juridische claims moeten worden gehonoreerd. Aangetoond is dat het toeslagenbeleid, ook in financieel mindere tijden, consequent wordt uitgevoerd.

Niet financiële risico's (S9)

Sponsorrisico

Het pensioenfonds heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn ondermeer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstrengeling tussen het pensioenfonds en de sponsor. Meer specifiek zit het risico in de premie opgenomen bijdrage ter dekking van de uitvoeringskosten.

Omgevingsrisico

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen. Gedacht kan worden aan veranderingen in de maatschappelijke wens om duurzaam te beleggen.

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering geschiedt door AZL N.V. en AZL Vermogensbeheer B.V. Deze partijen verstrekken een ISAE 3402-rapportage, type II (voorheen SAS 70-rapportage, type II).

Door het overleggen van deze rapportage tonen AZL N.V. en AZL Vermogensbeheer B.V. aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan, dat de uitvoering 'in control' is. Het overleggen van de ISAE 3402-rapportage komt tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfonds' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie.

Uitbestedingsrisico's

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Het bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V. en AZL Vermogensbeheer B.V.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het fonds zich volledig aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. Het fonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverstopping en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiessystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan worden opgemerkt dat het bestuur overleg heeft gevoerd met AZL N.V. en AZL Vermogensbeheer B.V. over de dienstverlening inclusief de SLA. Om aan de behoefte van het bestuur aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, hebben beide partijen ervoor gekozen om gecertificeerd te worden volgens de richtlijnen van ISAE 3402.

Voor de meest relevante processen is een beschrijving van de AO/IC opgesteld, die heeft geleid tot een beschrijving van de beheersingsmaatregelen voor de betreffende processen.

Voorts wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie alsmede van externe adviseurs in staat gesteld de risico's en fondssituatie goed te monitoren.

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT hebben uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico geworden. Dit geldt ook voor Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen.

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft een gedragscode en een compliancebeleid. Beide zijn een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat het fonds niet voldoet aan wet- en regelgeving. Een ander risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren van werkzaamheden door partijen die het fonds heeft ingehuurd. Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft het bestuur de volgende maatregelen genomen:

1. Het fonds heeft een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

2. Het fonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
3. Het fonds werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichtte communicatiemomenten. Naast deze vereisten heeft het fonds eigenstandige communicatiedoelstellingen.
4. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij.

Jaarlijks vinden er controles plaats door de actuaire en de accountant op de technische voorziening respectievelijk de jaarrekening van het fonds. Materiele onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. In het algemeen, draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Samenvatting actuair verslag

Vermogenspositie

In duizendtallen	2013	2012
Aanwezig vermogen	441.035	428.475
Technische voorzieningen	381.219	402.068
Aanwezig vermogen voor risico fonds	438.568	426.147
Technische voorzieningen voor risico fonds	378.752	399.740
Aanwezige dekkingsgraad	115,8%	106,6%
Vereiste dekkingsgraad (2013: feitelijk; 2012: strategisch)	118,3%	117,2%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%

De door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur voor het vaststellen van de pensioenverplichtingen is voor looptijden boven 6 jaar hoger dan die van ultimo 2012. Per saldo heeft dit een verlagend effect op de technische voorzieningen voor risico fonds. In totaal zijn de technische voorzieningen voor risico fonds met 21,0 miljoen gedaald.

Daarnaast is het vermogen voor risico fonds in het verslagjaar met 12,4 miljoen gestegen. Het pensioenfonds heeft een positief resultaat behaald van 33,4 miljoen. Hierdoor is het eigen vermogen gestegen tot 59,8 miljoen.

De dekkingsgraad per 31 december 2013 komt door deze oorzaken per saldo 9,2%-punten hoger uit dan die van 31 december 2012.

Rozenburg, 4 juni 2014

Het Bestuur,

N. Mol

M.R. Janssen

P.C. Oostveen

E. Maliepaard

mw. A.C.J. Impens

G.C. Plaisier

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan over 2013

Taak en werkwijze

Het is de taak van het Verantwoordingsorgaan (VO) om het door het PF-bestuur gevoerde beleid te toetsen. Het VO doet dit onder andere door in een gesprek met het PF-bestuur alle genomen besluiten te behandelen en vast te stellen of deze passen in het geformuleerde beleid. In het bijzonder wordt hierbij nagegaan of het PF-bestuur bij het nemen van zijn besluiten op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle betrokken partijen te weten de actieven, de slapers, de pensioengerechtigden en de werkgever.

Het VO vergaderde ten behoeve van het verslagjaar 2013 driemaal, had tweemaal een gesprek met het pensioenfondsbestuur of met een delegatie daarvan en volgde gedurende twee dagen samen met het PF bestuur een cursus, die met name gericht was op mogelijke toekomstige bestuursmodellen, renterisico management en mogelijke nieuwe pensioencontracten.

Bij het opstellen van zijn oordeel heeft het VO gebruik gemaakt van de volgende documenten: Het concept jaarverslag, de ABTN, het financieel crisisplan, het concept actuariel rapport en tenslotte overzichten van de besluiten die het PF in 2013 nam in zijn vergaderingen. De volledige notulen werden niet beschikbaar gesteld.

Op het moment van schrijven was er nog geen accountantsrapport. Het bestuur gaf aan dat dit nog wachtte op enkele formaliteiten. Het VO is verheugd dat het (lange termijn) herstelplan voorloopt op het schema en dat er sinds lange tijd weer, zij het gedeeltelijk, indexatie mogelijk was. Goed beleid en verstandige beslissingen hebben daaraan ten grondslag gelegen.

Oordeel

Met uitzondering van de hier na genoemde aanbeveling is het Verantwoordingsorgaan, voor zover het dat heeft kunnen beoordelen, van mening dat het bestuur zijn taken voor 2013 naar behoren heeft uitgevoerd.

Aanbeveling

Zowel over 2011, 2012 als nu 2013 deed de actuaris de aanbeveling om de Asset Liability Management (ALM) studie, die voor het laatst in 2008 werd uitgevoerd weer te actualiseren en voorts om de Strategic Asset Allocation (SAA) studie te baseren op de hernieuwde uitkomsten hiervan.

Het PF-bestuur gaf echter aan, evenals vorige jaren, op basis van argumenten een voorkeur te hebben voor een andere aanpak.

Het VO acht het niet juist dat het PF-bestuur bij herhaling deze aanbeveling van de certificerend actuaris niet opvolgt. Hoewel het PF-bestuur aan het VO uitleg gegeven heeft over zijn overwegingen, ziet het VO het als de taak van het PF-bestuur de certificerend actuaris te overtuigen over de juistheid van het gevolgde beleid dan wel samen met de actuaris een alternatief overeen te komen dan wel de aanbevelingen van de actuaris uit te voeren.

Het Verantwoordingsorgaan:

E. Barents

L.A.C.Thring

W.J. Veenendaal

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft met waardering kennis genomen van het verslag van het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur overweegt regelmatig of het passend is om een ALM-studie uit te voeren en informeert betrokken partijen over onze ampele overwegingen.

Samenvatting visitatierapport 2013

Deze rapportage bevat de bevindingen van de visitatiecommissie (hierna: de VC) naar aanleiding van het intern toezicht op het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Huntsman over het 4de kwartaal 2010 tot en met het 3de kwartaal 2013. De VC heeft het intern toezicht uitgevoerd in het 4de kwartaal van 2013.

Bij het intern toezicht beoordeelt de VC de beleids- en bestuursprocedures en -processen, de controlemechanismen, de wijze waarop de uitvoering van de regeling wordt aangestuurd en de wijze waarop wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn voor het fonds. In overleg met de VC heeft het bestuur de VC gevraagd dit jaar naar een aantal specifieke onderwerpen te kijken, namelijk naar:

- de opvolging van de aanbevelingen in het visitatierapport 2010;
- het financieel crisisplan;
- het integraal risicomanagement;
- de uitbesteding van het vermogensbeheer;
- de govenance van het pensioenfonds;
- de kwaliteit van de administratie.

De VC heeft haar onderzoek verricht op basis van door het pensioenbureau aangeleverde documentatie en heeft gesprekken gevoerd met de pensioenfondsmanager en delegaties van het bestuur, de beleggingscommissie, het verantwoordingsorgaan, de pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerder.

De VC heeft geconstateerd dat het bestuur volledig handelt conform de beschreven processen en structuren, dat het bestuur de nodige controlemechanismen toepast en de risico's adequaat in kaart heeft gebracht. Op een enkele aanbeveling na, heeft het bestuur alle aanbevelingen in het visitatierapport 2010 opgevolgd. De invulling die het bestuur heeft gegeven aan de specifiek beoordeelde onderwerpen voldoen globaal genomen aan alle eisen die daaraan thans gesteld worden.

Aan de hand van haar bevindingen heeft de VC een aantal aanbevelingen gedaan waarmee met name aan het monitoren van de beleidsuitvoering praktische invulling gegeven kan worden. In de komende periode heeft het bestuur nog de taak te besluiten over de nieuwe bestuursstructuur die met ingang van 1 juli 2014 gaat gelden.

29 november 2013

De VC:

mw. mr. M. Meijer-Zaalberg (voorzitter)
drs. P.E.M. Peerboom RA
drs. A. Rietberg

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2013	2012
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Onroerende zaken	36.680	36.413
Zakelijke waarden	197.302	169.387
Vastrentende waarden	199.191	208.938
Derivaten	1.480	6.633
	434.653	421.371
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Zakelijke waarden	1.016	760
Vastrentende waarden	1.432	1.523
Overige beleggingen	19	45
	2.467	2.328
Vorderingen en overlopende activa [3]		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend	4.020	3.932
Overige vorderingen	326	342
	4.346	4.274
Liquide middelen [4]	591	1.384
	442.057	429.357

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2013	2012
Stichtingskapitaal [5]	1	1
Algemene reserve [6]	59.815	26.406
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]	378.752	399.740
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	2.467	2.328
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]		
Overige schulden	1.022	882
	442.057	429.357

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2013	2012
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	8.313	7.942
Indirecte beleggingsopbrengsten	17.341	46.781
Kosten van vermogensbeheer	-120	9
	25.534	54.732
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]	105	249
Premiebijdragen van werknemers en werkgevers [12]	7.229	8.492
Premiebijdragen voor risico deelnemers [13]	151	165
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemer t.b.v. inkoop rechten [14]	-117	-30
Saldo van overdrachten van rechten [15]		
Overgenomen pensioenverplichtingen	69	44
Overgedragen pensioenverplichtingen	-403	-111
	-334	-67
Pensioenuitkeringen [16]	-19.179	-19.572

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2013	2012
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-6.375	-6.483
Indexering en overige toeslagen	-1.496	-80
Rentetoevoeging	-1.379	-5.651
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	19.604	20.013
Wijziging marktrente	9.452	-33.536
Schattingswijziging (UFR-methodiek)	0	6.624
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	217	49
Wijziging overlevingstafel	0	-4.422
Wijziging ervaringssterfte	0	-2.412
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	965	567
Correctie beginstand (prepensioen)	0	280
	20.988	-25.051
Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers [17]		
Pensioenspaarkapitalen	-139	-384
Herverzekering [18]		
Premies herverzekering	-37	-80
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-792	-779
Overige baten [20]	0	0
Saldo van baten en lasten	33.409	17.675
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	33.409	17.675

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2013	2012
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	7.230	8.491
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	69	44
	7.299	8.535
Uitgaven		
Pensioenen en afkopen	-19.178	-19.909
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	-403	-111
Premies herverzekering	-37	-80
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-914	-283
	-20.532	-20.383
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	8.225	8.056
Verkopen en aflossingen beleggingen	43.564	46.080
Overige	8	0
	51.797	54.136
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-39.237	-40.678
Kosten van vermogensbeheer	-120	-346
Overige	0	-162
	-39.357	-41.186
Mutatie geldmiddelen	-793	1.102
Saldo geldmiddelen 1 januari	1.384	282
Saldo geldmiddelen 31 december	591	1.384

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en BW2 Titel 9 toegepast. Alsmede de richtlijnen voor jaarverslaggeving (RJ), waarvan in het bijzonder RJ610.

Waardering

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Voor kortlopende vorderingen en schulden wordt de nominale waarde geacht een redelijke benadering te zijn van de reële waarde.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro tegen de reële koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Beleggingen

De beleggingswaarde wordt vastgesteld op transactiedatum.

Onroerende zaken

De ter beurze genoteerde aandelen in vastgoedbeleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Zakelijke waarden

De ter beurze genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende marktprijzen. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. Bij de berekening van de waarde van swaps wordt de Eonia curve toegepast. RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Algemene reserve

Het jaarlijkse resultaat volgens de rekening van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorziening pensioenverplichtingen

De actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2013 is gebaseerd op de door DNB beschikbaar gestelde rentetermijnstructuur. De voorziening pensioenverplichting is berekend op basis van de AG Prognosetafel 2012-2062 startjaar 2014. Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van de fondsspecifieke ervaringssterfte dat vastgesteld is met behulp van het Towers Watson Ervaringssterftemodel 2012. Dit is een leeftijdsafhankelijke vermenigvuldigingsfactor waarmee de overlevingskansen worden aangepast.

Er wordt tot de pensioendatum gerekend met het onbepaalde partnersysteem en een partnerfrequentie van 100%. Na de pensioendatum volgt het systeem van bepaalde partner. Er wordt een leeftijdsverschil van drie jaar tussen man en vrouw verondersteld (man ouder dan vrouw). Met toekomstige toe- en uitredingen is geen rekening gehouden. Voor de dekking van de uitvoeringskosten is een kostenvoorziening ter grootte van 2% van de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. Een deel van de uitvoeringskosten wordt gedekt door premiebijdragen. Beleggingskosten en overige beleggingsbeheerskosten worden gedekt uit de beleggingsopbrengsten.

De rentetoevoeging in het verslagjaar is gebaseerd op éénjaarsrente uit de DNB-rentetermijnstructuur primo van het boekjaar en bedraagt 0,351%. Hierdoor is een bedrag van € 1,379 miljoen (2012: € 5,652 miljoen) toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichting voor risico fonds.

De voorziening pensioenverplichtingen voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte deelnemers is vastgesteld als de contante waarde van de bereikbare pensioenaanspraken. Ultimo boekjaar zijn, evenals vorige twee boekjaren, geen langdurige zieken aanwezig geweest in het deelnemersbestand. Derhalve is geen rekening gehouden met de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum die naar verwachting arbeidsongeschikt zullen worden verklaard.

De modified duration van de pensioenverplichtingen bedraagt 13,2 (2012: 13,6).

Premie

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, echter per 1 januari van het boekjaar. De gedempte kostendekkende premie wordt, conform de ABTN, berekend op basis van een vaste rekenrente van 4,0%. De samenstelling van de premies is als volgt: actuariële benodigde koopsom, solvabiliteitsopslag en opslag voor uitvoeringskosten. Voor de beide premies geldt dat de opslag voor het VEV (solvabiliteitsopslag) gelijk is aan het VEV per 31 december van het voorgaand boekjaar en de opslag voor uitvoeringskosten de kosten betreft in het verslagjaar waarvoor niet binnen de TV wordt gereserveerd.

Toeslagverlening

Het fonds kent een voorwaardelijk toeslagbeleid. Toeslag of gedeeltelijke toeslag vindt alleen plaats als het eigen vermogen na indexatie ten minste gelijk is aan het minimaal vereist eigen vermogen.

Herverzekering

Het fonds heeft risico's ondergebracht bij een herverzekeringsmaatschappij. Het gaat dan om de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid (het premievrijstellingsrisico en het loonvorderingsrisico).

Beide risico's zijn op stop-lossbasis verzekerd bij Zwitserleven. Met een stop-lossverzekering wordt de totale schade in enig jaar beperkt. Het contract met Zwitserleven loopt af per 31 december 2017.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien

de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- rente;
- dividend;
- soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen en obligaties;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransaties.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Bestemming van het saldo

Het resultaat ultimo boekjaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld via de directe methode.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2012	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen/ aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2013
Onroerende zaken						
Niet-beursgenoteerde aandelen vastgoedmaatschappijen	16.258	0	-382	-3	-883	14.990
Beursgenoteerde aandelen vastgoedmaatschappijen	20.155	0	0	0	1.535	21.690
	36.413	0	-382	-3	652	36.680
Zakelijke waarden						
Beleggingsfondsen in aandelen	169.387	12.505	-13.468	-1.310	30.188	197.302
Vastrentende waarden						
Niet-beursgenoteerde vastrentende beleggingsfondsen	58.084	17.825	-18.857	3	872	57.927
Beursgenoteerde Staatsobligaties	150.842	12.951	-10.848	33	-11.714	141.264
Depositos	0	0	0	0	0	0
Leningen op schuldbekentenis	12	0	-11	-1	0	0
	208.938	30.776	-29.716	35	-10.842	199.191
Derivaten						
Swaps	5.904	0 ¹⁾	0 ¹⁾	0	-6.172	-268
Herrubricering swaps						268
Valutatermijncontracten	729	0 ¹⁾	-4.044 ¹⁾	3.315	1.480	1.480
	6.633	0	-4.044	3.315	-4.692	1.480
Belegd vermogen activa zijde	421.371	43.281	-47.610	2.037	15.306	434.653
Derivaten						
Herrubricering swaps						-268
Belegd vermogen passiva zijde	0	0	0	0	0	-268
Totaal belegd vermogen ²⁾	421.371	43.281	-47.610	2.037	15.306	434.385

1) De aan- en verkopen zijn gesaldeerd weergegeven.

2) Exclusief intrest en liquide middelen.

Aansluiting beleggingen tussen de jaarrekening en de Risicoparaagraaf:

	Stand ultimo 2013	Liquide middelen	Overlopende intrest	Te vorderen dividend- belasting	Overlopende aan- en verkoopen beleggingen	Toepassen Look Through	Stand ultimo 2013 conform risico- paraagraaf
Onroerende zaken	36.680					0	36.680
Zakelijke waarden	197.302			157		-1.990	195.469
Vastrentende waarden	199.191		3.842			-794	202.239
Derivaten	1.212		178			-11	1.379
Overige beleggingen	0	475	0		-3	2.795	3.267
	434.385	475	4.020	157	-3	0	439.034

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

	Level 1 Directe markt- notering	Level 2 Onafhan- kelijke taxaties	Level 3 NCW berekening	Level 4 Andere methode	Stand ultimo 2013
Onroerende zaken					
Aandelen vastgoedmaatschappijen	21.690	14.990	0	0	36.680
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	195.469	0	0	0	195.469
Vastrentende waarden					
Obligaties	202.239	0	0	0	202.239
Derivaten					
Valutatermijncontracten	0	0	1.490	0	1.490
Swaps	0	0	-111	0	-111
	0	0	1.379	0	1.379
Overige					
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	3.267	0	0	0	3.267
Totaal belegd vermogen conform risicoparagraaf	422.665	14.990	1.379	0	439.034

	Level 1 Directe markt- notering	Level 2 Onafhan- kelijke taxaties	Level 3 NCW berekening	Level 4 Andere methode	Stand ultimo 2012
Onroerende zaken					
Aandelen vastgoedmaatschappijen	20.155	16.258	0	0	36.413
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	167.805	0	0	0	167.805
Vastrentende waarden					
Obligaties en leningen op schuldbekentenis	211.901	0	0	0	211.901
Derivaten					
Valutatermijncontracten	0	0	750	0	750
Swaps	0	0	6.393	0	6.393
	0	0	7.143	0	7.143
Overige					
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	2.217	0	0	0	2.217
Totaal belegd vermogen conform risicoparagraaf	402.078	16.258	7.143	0	425.479

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2012	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Rendement	Stand ultimo 2013
Zakelijke waarden					
Aandelen	760	939	-782	99	1.016
Vastrentende waarden					
Obligaties	1.523	1.562	-1.635	-18	1.432
Overige beleggingen					
Liquiditeiten	45	2.650	-2.700	24	19
Totaal belegd vermogen	2.328	5.151	-5.117	105	2.467

	2013	2012
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
Vastrentende waarden	3.842	3.838
Derivaten	178	94
	4.020	3.932
Overige vorderingen		
Dividendbelasting	157	168
Beleggingen	0	0
Spaarrekening	169	166
Premies	0	1
Uitkeringen	0	1
Diversen	0	6
	326	342
Totaal vorderingen en overlopende activa	4.346	4.274
[4] Liquide middelen		
Depotbank	475	10
ING bank N.V.	116	1.374
	591	1.384
Passiva		
[5] Stichtingskapitaal	1	1
[6] Algemene reserve		
Stand 31 december	26.406	8.731
Besteding van het saldo van baten en lasten	33.409	17.675
Stand per 31 december	59.815	26.406
Het minimaal vereiste vermogen bedraagt	104,1%	104,1%
Het vereiste vermogen bedraagt	118,3%	117,2%
De dekkingsgraad is	115,8%	106,6%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen (Reserves + Voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

De berekening is als volgt:

$$(59.815+378.752)/378.752 \times 100\% = 115,8\%$$

Sinds ultimo maart 2013 is het fonds uit het dekkingstekort. Hiermee kan het op 22 december 2011 ingediende kortetermijnherstelplan als beëindigd worden beschouwd. Per december 2013 is de dekkingsgraad 115,8% van de Technische Voorziening voor risico van het fonds.

[7] Ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

	2013	2012
Stand per 1 januari	399.740	374.689
Premies	6.375	6.483
Intresttoevoeging	1.379	5.651
Overgenomen pensioenverplichtingen	201	79
Uitkeringen eigen rekening	-19.220	-19.622
Vrijgevallen voor excassokosten	-384	-391
Overgedragen pensioenverplichtingen	-418	-128
Technisch resultaat	-965	-567
Wijziging overlevingstafel	0	4.422
Wijziging ervaringssterfte	0	2.412
Wijziging marktrente	-9.452	33.536
Schattingswijziging (UFR-methodiek)	0	-6.624
Correctie beginstand (prepensioen)	0	-280
Indexatie	1.496	80
Stand per 31 december	378.752	399.740
De technische voorzieningen zijn als volgt opgebouwd:		
– Actieve- en arbeidsongeschikte deelnemers (pensioen)	97.521	104.654
– Gewezen deelnemers (pensioen)	27.437	27.565
– Pensioengerechtigden (pensioen)	253.766	267.427
– Pensioengerechtigden (prepensioen)	28	94
Stand voorziening per 31 december	378.752	399.740

	2013	2012
[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor rekening en risico deelnemers		
Stand 1 januari	2.328	1.944
Stortingen	151	165
Opnames	-117	-30
Rendement	105	249
Stand 31 december	2.467	2.328
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	268	0
Beleggingen	3	2
Te betalen loonheffing	330	281
Sociale lasten	77	66
Te betalen algemene kosten	344	533
	1.022	882

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg hebben in 2013 geen bezoldiging ontvangen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2013 had Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg geen personeelsleden in dienst. De Manager Pensioenfonds en de administrateur zijn in dienst van de onderneming. De kosten worden doorbelast naar het pensioenfonds.

Baten en lasten	2013	2012
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	517	492
Zakelijke waarden	1.328	1.225
Vastrentende waarden	5.140	5.264
Derivaten	1.333	937
Banken & deposito's	-2	-3
Overdracht pensioenen	-3	-1
Overigen	0	28
	8.313	7.942
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Onroerende zaken</i>		
Ongerealiseerd resultaat	652	2.993
Gerealiseerd resultaat	-3	-1
<i>Zakelijke waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	30.188	21.607
Gerealiseerd resultaat	-1.310	1.192
<i>Vastrentende waarden</i>		
Ongerealiseerd resultaat	-10.842	14.351
Gerealiseerd resultaat	35	256
<i>Derivaten</i>		
Ongerealiseerd resultaat	-4.692	3.605
Gerealiseerd resultaat	3.315	2.778
Valutaresultaat liquide middelen	-2	0
	17.341	46.781

	2013	2012
Kosten van vermogensbeheer		
Bewaarloon effecten	-33	-30
Beheerloon	-529	-429
Rebate fee obligaties	108	75
Rebate fee aandelen	334	393
	-120	9
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	25.534	54.732
[11] Beleggingen voor risico deelnemers		
Vermogensresultaat	105	249
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Werkgeverspremie	6.655	7.976
Werknemerspremie	457	465
Vrijval rekening en risico deelnemers ten behoeve van ingegane (pre)pensioenen	117	51
	7.229	8.492
De kostendeekkende premie bedraagt	8.536	8.702
De gedempte kostendeekkende premie bedraagt	6.347	6.477
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	6.935	7.029
– Opslag in stand houden vereist vermogen	1.193	1.251
– Opslag voor uitvoeringskosten	408	422
	8.536	8.702
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	5.067	5.232
– Opslag in stand houden vereist vermogen	872	931
– Opslag voor uitvoeringskosten	408	314
	6.347	6.477
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of toeslagen. In het boekjaar is een korting verstrekt van € 0.		
[13] Premiebijdragen voor risico deelnemers		
Premies pensioensparen	151	165

	2013	2012
[14] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers t.b.v. inkoop rechten	-117	-30
[15] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	69	44
Overgedragen pensioenverplichtingen	-403	-111
	-334	-67
[16] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-15.387	-14.746
Partnerpensioen	-3.710	-3.280
Wezenpensioen	-15	-16
Compensatie overhevelingstoeslag	-6	-7
Vakantiegeld	0	-1.461
Afkoopsommen	-61	-62
ZFW/ZKV prepensioen	0	0
	-19.179	-19.572
[17] Mutatie voorziening voor risico deelnemers		
Stortingen	-151	-165
Onttrekkingen i.v.m. pensionering	117	30
Rendement	-105	-249
	-139	-384
[18] Herverzekering		
Premie	-37	-80
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-288	-299
Doorbelaste personeelskosten	-210	-184
Accountant (controle jaarrekening)	-23	-40
Actuaris	-157	-130
OPF	-7	-7
Vergoeding externe leden beleggingscommissie	-9	-17
De Nederlandsche Bank	-31	-22
Doorbelaste kantoor- en representatiekosten	-26	-29
Overige	-41	-51
	-792	-779

	2013	2012
[20] Overige baten		
Vrijval schulden i.v.m. sterfte en overdracht	0	0
Overig	0	0
	0	0

	2013	2012
Actuariële analyse van het resultaat		
Directe beleggingsopbrengsten	8.313	7.942
Indirecte beleggingsopbrengsten	15.842	41.140
Kosten pensioenuitvoering	0	33
Financiering	-231	990
Indexatie	-1.496	-80
Kanssystemen	1.488	1.053
Mutaties waardeoverdrachten	0	13
Mutaties uitkeringen	41	50
Wijziging rekenrente	9.452	-26.912
Wijziging u.h.v. actuariële grondslagen en/of methoden	0	-6.834
Andere baten/lasten	0	280
Resultaat	33.409	17.675

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist eigen vermogen in het Actuarieel rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de UFR.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2013 kleiner dan het Vereist eigen vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds in een reservetekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Het bestuur heeft ervoor gekozen om de berekening van het Vereist eigen vermogen alleen te baseren op de wettelijk vereiste risico's. Aan het einde van de paragraaf zullen wij wel de impact tonen van deze additionele risico's op het vereist eigen vermogen. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2013: feitelijk 118,3%; 2012: strategisch 117,2%).

	2013		2012	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	13.137	3,5	12.401	3,1
Zakelijke waarden risico (S2)	59.438	15,7	59.141	14,8
Valutarisico (S3)	14.189	3,7	15.481	3,9
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	1.978	0,5	2.143	0,5
Verzekeringstechnisch risico (S6)	10.300	2,7	10.782	2,7
Concentratierisico (S8)	0	0,0	2.288	0,6
Diversificatie-effect	-29.778	-7,8	-33.311	-8,3
Vereist eigen vermogen	69.264	18,3	68.925	17,2
Aanwezige dekkingsgraad		115,8		106,6
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Vereiste dekkingsgraad		118,3		117,2

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva en Herverzekeringsdeel technische voorzieningen) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, toegenomen van 106,6% (2012) tot 115,8% (2013).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 10,11

Duratie van de pensioenverplichtingen 13,21

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

Derivaten

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 60% van het renterisico van haar verplichtingen af.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

Verdeling onroerende zaken en zakelijke waarden per categorie:

Ontwikkelde markten (Mature markets)
Opkomende markten (Emerging markets)

2013		2012	
€	%	€	%
213.142	91,8	181.075	88,7
19.007	8,2	23.143	11,3
232.149	100,0	204.218	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. Deze standaardschokken zijn verder opgehoogd om zodoende rekening te houden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage-risico en liquiditeitsrisico.

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Onroerende zaken naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	36.680	100,0	36.413	100,0
	36.680	100,0	36.413	100,0
<i>Onroerende zaken naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	36.680	100,0	36.413	100,0
	36.680	100,0	36.413	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	40.902	20,9	32.723	19,5
Amerikaanse dollar	59.216	30,3	52.155	31,1
Australische dollar	5.334	2,7	5.163	3,1
Braziliaanse real	2.527	1,3	1.632	1,0
Britse pound sterling	28.825	14,7	26.129	15,6
Canadese dollar	2.478	1,3	1.737	1,0
Chinese yuan (renminbi)	673	0,3	131	0,1
Deense kroon	2.111	1,1	1.360	0,8
Hongkongse dollar	5.269	2,7	6.122	3,6
Indiase roepia	2.800	1,4	2.023	1,2
Japans yen	13.413	6,9	10.470	6,2
Mexicaanse peso	697	0,4	394	0,2
Noorse kroon	1.983	1,0	2.307	1,4
Russische roebel	2.082	1,1	201	0,1
Singaporese dollar	1.040	0,5	1.338	0,8
Nieuwe Taiwanese dollar	917	0,5	1.514	0,9
Thaise baht	963	0,5	947	0,6
Nieuwe Turkse lira	779	0,4	1.046	0,6
Zwitserse Frank	11.575	5,9	9.916	5,9
Zuidkoreaanse won	3.833	2,0	2.617	1,6
Zuid-Afrikaanse rand	568	0,3	1.247	0,7
Zweedse kroon	5.055	2,6	4.280	2,6
Overige valuta	2.429	1,2	2.353	1,4
	195.469	100,0	167.805	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	127.168	65,1	106.219	63,2
Amerikaanse dollar	6.587	3,4	9.004	5,4
Australische dollar	1.515	0,8	1.286	0,8
Braziliaanse real	2.527	1,3	1.632	1,0
Britse pound sterling	6.183	3,2	5.815	3,5
Canadese dollar	2.478	1,3	1.737	1,0
Chinese yuan (renminbi)	673	0,3	131	0,1
Deense kroon	2.111	1,1	1.360	0,8
Hongkongse dollar	5.269	2,7	6.122	3,6
Indiase roepia	2.800	1,4	2.023	1,2
Japans yen	6.237	3,2	4.316	2,6
Mexicaanse peso	697	0,4	394	0,2
Noorse kroon	1.983	1,0	2.307	1,4
Russische roebel	2.082	1,1	201	0,1
Singaporese dollar	1.040	0,5	1.338	0,8
Nieuwe Taiwanese dollar	917	0,5	1.514	0,9
Thaise baht	963	0,5	947	0,6
Nieuwe Turkse lira	779	0,4	1.046	0,6
Zwitserse Frank	11.575	5,9	9.916	5,9
Zuidkoreaanse won	3.833	2,0	2.617	1,6
Zuid-Afrikaanse rand	568	0,3	1.247	0,7
Zweedse kroon	5.055	2,6	4.280	2,6
Overige valuta	2.429	1,2	2.353	1,4
	195.469	100,0	167.805	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Vastrentende waarden naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	199.577	98,7	211.354	99,7
Amerikaanse dollar	1.811	0,9	429	0,2
Britse pound sterling	851	0,4	118	0,1
	202.239	100,0	211.901	100,0
<i>Vastrentende waarden naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	199.577	98,7	211.354	99,7
Amerikaanse dollar	1.811	0,9	429	0,2
Britse pound sterling	851	0,4	118	0,1
	202.239	100,0	211.901	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2013:

in miljoenen euro	aankoop transacties	verkoop transacties	uiterlijke einddatum
Euro	87.747		17 jan 2014
US dollar		-52.628	17 jan 2014
Australische dollar		-3.820	17 jan 2014
Japane yen		-7.176	17 jan 2014
Britse pound sterling		-22.643	17 jan 2014
overige valuta		0	17 jan 2014
	87.747	-86.267	

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 14.189 (0,8%) en voor het strategisch valuta risico 15.479 (1,0%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,25%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA ¹⁾	68.025	33,6	136.002	64,2
AA ¹⁾	90.375	44,7	31.726	15,0
A	11.049	5,5	14.139	6,7
BBB	28.212	13,9	26.785	12,6
Lager dan BBB	3.339	1,7	1.064	0,5
Cash	1.239	0,6	2.185	1,0
	202.239	100,0	211.901	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	810	0,4	12	0,0
Resterende looptijd 1 jaar <> 5 jaar	67.273	33,3	67.988	32,1
Resterende looptijd >= 5 jaar	134.156	66,3	143.901	67,9
	202.239	100,0	211.901	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0,25% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds.

1) De verschuiving van AAA naar AA heeft voor het grootste gedeelte te maken met de verlaagde kredietbeoordeling van Nederland. Standard & Poor heeft op 29 november 2013 de rating van AAA verlaagd naar AA+.

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

In 2013 heeft het bestuur besloten om het concentratierisico niet mee te nemen in de berekening van het vereist eigen vermogen.

	2013		2012	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	36.680	100,0	36.413	100,0
	36.680	100,0	36.413	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	36.680	100,0	36.413	100,0

Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in onroerende zaken

ING Dutch Retail Fund III	2.809	7,7	2.882	7,9
ING Real Estate Eurosis Fund	4.765	13,0	5.549	15,2
ING Dutch Residential Fund IV	7.385	20,1	7.798	21,4
ING (L) Invest Eurp Real Estate I EUR	21.690	59,1	20.155	55,4

	2013		2012	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	96.615	49,4	81.780	48,7
Noord-Amerika	58.027	29,7	46.192	27,5
Azië	21.820	11,2	19.091	11,4
Overig	19.007	9,7	20.742	12,4
	195.469	100,0	167.805	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	59.313	30,4	50.490	30,0
Informatietechnologie	19.158	9,8	15.581	9,3
Industriële ondernemingen	19.429	9,9	16.947	10,1
Niet-cyclische consumentengoederen	21.877	11,2	17.772	10,6
Cyclische consumentengoederen	17.014	8,7	15.594	9,3
Farmacie	15.091	7,7	12.688	7,6
Energie	15.481	7,9	14.155	8,4
Telecommunicatie	11.023	5,6	8.851	5,3
Basisindustrieën	16.785	8,6	15.420	9,2
Andere sectoren	298	0,2	307	0,2
	195.469	100,0	167.805	100,0

Er zijn geen grote posten binnen de zakelijke waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in zakelijke waarden.

	2013		2012	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	194.146	96,0	204.919	96,7
Noord-Amerika	4.413	2,2	3.787	1,8
Azië	1.219	0,6	1.270	0,6
Overig	2.461	1,2	1.925	0,9
	202.239	100,0	211.901	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

Nederlandse staatsobligaties	54.984	27,2	60.817	28,7
Duitse staatsobligaties	48.254	23,9	53.345	25,2
Finse staatsobligaties	15.177	7,5	16.270	7,7
Franse staatsobligaties	14.445	7,1	23.246	11,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en geen rechtstreekse beleggingen in de onderneming.

Ondanks dat het bestuur geen rekening houdt met additionele risico's binnen de berekening van het vereist eigen vermogen wordt hieronder wel de impact getoond van de additionele risico's op het vereist eigen vermogen:

	Feitelijk		Strategisch	
VEV conform standaardmodel	69.264	118,3%	65.204	117,2%
Toevoeging buffer risico actief beheer	0	0,0%	0	0,0%
Toevoeging buffer leverage risico	6	0,0%	0	0,0%
Toevoeging buffer liquiditeitsrisico	978	0,3%	2.028	0,5%
Toevoeging buffer concentratierisico	344	0,1%	353	0,1%
Kruiseffecten	-13	-0,1%	6	0,0%
Vereist eigen vermogen	70.579	118,6%	67.591	117,8%

Herstelplan

Sinds ultimo maart 2013 is het fonds uit het dekkingstekort. Hiermee kan het op 22 december 2011 ingediende kortetermijnherstelplan als beëindigd worden beschouwd. Per december 2013 is de dekkingsgraad 115,8% van de Technische Voorziening voor risico van het fonds.

Rozenburg, 4 juni 2014

Het Bestuur,

N. Mol

M.R. Janssen

P.C. Oostveen

E. Maliepaard

mw. A.C.J. Impens

G.C. Plaisier

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich bij Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg in 2014 geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van invloed zouden kunnen zijn op de jaarrekening 2013.

Financiering

De kostendekkende premie (KDP) is berekend met de door de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De in het jaarverslag vermelde KDP bedraagt € 8,536 miljoen. Ter bepaling van de in de ABTN beschreven gedempte kostendekkende premie is gebruik gemaakt van een rekenrente van 4%. De aldus berekende gedempte kostendekkende premie bedraagt € 6,347 miljoen. De feitelijke premie is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst tussen het pensioenfonds en de sponsor. De feitelijke premie is gelijk aan 28% van de som van de pensioengevende salarissen plus een aanvullende bijdrage van € 380k.

De feitelijke premie bedraagt € 7,229 miljoen. De feitelijke premie bedraagt meer dan de gedempte kostendekkende premie (€ 6,347) verhoogd met de inkoopsommen uit de DC-regeling (€ 117).

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2013 als volgt te verdelen:

	2013
Algemene reserve	33.409

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg te Rotterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het MVEV en het VEV toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangevane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort.

Rotterdam, 4 juni 2014

drs. L.L. Gastelaars AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Huntsman Rozenburg per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Den Haag, 10 juni 2014

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. M.C. Spierings RA

Bijlagen

Overzicht belegd vermogen

	2013			2012		
	€	%	Norm	€	%	Norm
Zakelijke waarden						
Aandelen vastgoedmaatschappijen	36.680	8,4	10	36.413	8,5	10
Aandelen	197.302	44,9	40	169.387	39,7	40
Te vorderen dividendbelasting	157	0,0		168	0,0	
Totale zakelijke waarden	234.139	53,3	50	205.968	48,3	50
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	141.264	32,2		150.842	35,3	
Vastrentende beleggingsfondsen	57.927	13,2		58.084	13,6	
Leningen op schuldbekentenis	0	0,0		12	0,0	
Lopende intrest	3.842	0,9		3.838	0,9	
Totaal vastrentende waarden	203.033	46,3	50	212.776	49,8	50
Derivaten						
Valutatermijncontracten	1.480	0,3		729	0,2	
Swaps	-268	0,0		5.904	1,4	
Lopende intrest	178	0,0		94	0,0	
Totaal derivaten	1.390	0,3	0	6.727	1,6	0
Overlopende aan- en verkopen beleggingen						
Crediteuren beleggingen	-3	0,0		-2	0,0	
	-3	0,0	0	-2	0,0	0
Liquide middelen						
Depotbank	475	0,1		10	0,0	
ING Bank	116	0,0		1.374	0,3	
Totaal liquide middelen	591	0,1	0	1.384	0,3	0
Totaal vermogen	439.150	100,0	100	426.853	100,0	100

Begrippenlijst

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaire gebruik van actuariële grondslagen, zoals:

1. de rekenrente;
2. de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.;
3. kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuariële methoden

Methoden om met behulp van actuariële grondslagen de contante waarde te berekenen van een reeks toekomstige uitkeringen of bijdragen.

Actuariële Principes Pensioenfondsen (APP)

Door de Nederlandsche Bank verstrekte richtlijnen die pensioenfondsen tot en met het boekjaar 2006 in acht moesten nemen bij de financiële opzet van het fonds en bij de invulling die hierin in de praktijk aan wordt gegeven. Deze principes zijn per 1 januari 2007 vervangen door het Financieel Toetsingskader (FTK).

Algemene Ouderdomswet

De Algemene Ouderdomswet (AOW) is in 1956 tot stand gekomen. Het is een volksverzekering en geldt dus voor alle ingezetenen van Nederland. De AOW voorziet in uitkeringen bij ouderdom. De uitkeringen gaan in op de eerste dag van de maand waarin de verzekerde 65 jaar wordt. De hoogte van de uitkeringen is niet afhankelijk van het loon dat gedurende een eventuele loopbaan is verdiend, maar is afhankelijk van de burgerlijke staat en de gezinssituatie waarin de verzekerde verkeert.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds.

Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

AO/IC

Administratieve organisatie en interne controle.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is gedragstoezichthouder op de financiële markten. Dat houdt in dat de AFM toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector: sparen, beleggen, verzekeren en lenen. Met het gedragstoezicht wil de AFM een bijdrage leveren aan het goed functioneren van de financiële markten.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Code A

Als een pensioenfonds onder het AFM-toezicht valt, dient de gedragscode te worden bezien langs de lijnen van de wettelijke modelgedragscode A en dient te voldoen aan de PSW (Pensioen en Spaarfondsen Wet)- als ook aan de WTE (Wet Toezicht Effectenverkeer) verplichtingen.

Code B

Een pensioenfonds dat is vrijgesteld van het AFM-toezicht dient haar gedragscode enkel aan de PSW verplichtingen te toetsen.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariëlegrondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

CPI

Consumenten Prijs Index.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad is gelijk aan het totaal vermogen (Reserves + Voorziening pensioenverplichting voor risico pensioenfonds) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

De Nederlandsche Bank

Orgaan dat krachtens de Pensioenwet een toezichhoudende taak heeft ten aanzien van pensioenfondsen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Duration

Duration is een maatstaf voor de rentegevoeligheid van een obligatie. Deze maatstaf houdt rekening met alle cashflows in de resterende looptijd van de lening.

Eindloonregeling

Een eindloonregeling is een pensioenregeling, waarin de hoogte van het ouderdomspensioen afhangt van het salaris dat de deelnemer geniet op de pensioendatum.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Benaming van het nieuwe toetsingsregime dat vanaf 1 januari 2007 van toepassing is op de financiële posities het financiële beleid van pensioenfondsen. Het Financieel Toetsingskader (FTK) vervangt de Actuariële Principes Pensioenfondsen. Het FTK is opgenomen in de Pensioenwet.

FVP

Financiering Voortzetting Pensioenverzekering.

Gedragscodes

De gedragscode van het AFM (Autoriteit Financiële Markten) valt uiteen in twee afzonderlijke codes: code A voor pensioenfondsen die onder effectentypisch gedragtoezicht van de AFM staan en code B voor pensioenfondsen die van dat toezicht zijn vrijgesteld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijdensrisico van deelnemers en invaliditeitsrisico van deelnemers.

Indexatie

Hieronder wordt verstaan de aanpassing van de ingegane pensioenen en/of premievrije aanspraken (voor pensioeningang) op basis van de stijging of daling van een index cijfer dan wel een vast percentage.

Veelal worden daarvoor de prijsindexcijfers van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) gehanteerd.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intresttoevoeging

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt rekening gehouden met een toekomstig rendement. Het bedrag dat op basis van de rekenrente in het boekjaar aan de voorziening pensioenverplichtingen moet worden toegevoegd wordt als 'intresttoevoeging' verantwoord.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Lijfrente

Het begrip lijfrente wordt gebruikt in de individuele levensverzekeringmarkt. Technisch gesproken is een lijfrente hetzelfde als een ouderdomspensioen. Het belangrijkste verschil is dat een lijfrenteverzekering privé wordt gesloten, terwijl bij pensioen altijd sprake is van een werkgever / werknemer relatie.

Look Through

Bij toepassing van het Look Through principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

Nabestaandenpensioen

Verzamelnaam voor weduwe-, weduwnaars- en partnerpensioen, soms ook voor wezenpensioen.

Overlevingstafels

Geven aan wat de levens- en sterftেকansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Overreserve

Het deel van de reserves van een pensioenfonds waar geen pensioenverplichtingen tegenover staan (ook wel genoemd: extra of algemene reserve).

Ouderdomspensioen

Pensioen, bestemd ter verzorging van de gerechtigde, nadat deze de in de pensioenregeling omschreven pensioenleeftijd heeft bereikt.

Portability Richtlijn

Deze richtlijn beoogt pensioenen tussen landen overdraagbaar te maken.

Premiepensioeninstelling (PPI)

Dit is een nieuw type pensioenuitvoerder die vooral relevant is voor de uitvoering van buitenlandse pensioenregelingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De yield curve, of rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds. Een normale yield curve laat een stijgend verloop zien omdat de spaarrente doorgaans lager is dan de kapitaalmarktrente.

Solvency II

Dit betreft een project van De Nederlandsche Bank om de Europese richtlijnen voor het verzekeringsbedrijf te herzien.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Overlegorgaan van centrale organisaties van werkgevers en werknemer. Tevens adviesorgaan van het kabinet op sociaal en arbeidsvoorwaardelijk terrein.

Technisch resultaat

Bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen wordt uitgegaan van veronderstellingen, zoals sterftekansen, invalideringskansen en partnerfrequenties. De financiële consequenties van de afwijkingen van de werkelijkheid ten opzichte van deze veronderstellingen leiden tot technisch resultaat. Onder technisch resultaat worden voorts de verschillen tussen de ontvangen premies en de werkelijke kosten voor de pensioenopbouw verantwoord en de verschillen die ontstaan bij de verwerking van waardeoverdrachten.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Total Return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

UPO Uniform Pensioenoverzicht

Het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) informeert een (gewezen) deelnemer en zijn/haar eventuele partner over zijn/haar huidige toekomstige pensioensituatie. Alle pensioenfondsen en verzekeraars gebruiken hetzelfde UPO. Hierdoor zijn de bedragen uit de overzichten makkelijk vergelijkbaar. Ook kunnen de bedragen uit de verschillende overzichten eenvoudig bij elkaar worden opgeteld.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden is een beleggingsterm, en is een verzamelnaam voor leningen, hypotheekleningen en obligaties.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen van een pensioenfonds is het bedrag dat aanwezig moet zijn om samen met de in de toekomst nog te ontvangen premies aan de reeds bestaande pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Zakelijke waarden

Zakelijke waarden is een verzamelnaam voor: aandelen, aandelen vastgoed, opties en converteerbare obligaties.